

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ 1999 - 2001

Δράση Δ.3:

Κατευθύνσεις διατήρησης
των ειδών και των τύπων οικοτόπων
της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ
στην Ελλάδα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΠΕΧΩΔΕ - ΕΚΒΥ 1999-2001

ΤΟΜΕΑΣ Δ:

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ
ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Δράση Δ.3:

Κατευθύνσεις διατήρησης των ειδών και των τύπων
οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ στην Ελλάδα.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Έλενα Χατζηχαράλαμπους και Π.Α. Γεράκης

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΚΒΥ

Έλενα Χατζηχαράλαμπους (Δρ. Βιολογίας)

Εισαγωγή, κεφάλαια πανίδας, χλωρίδας, τύπων
οικοτόπων (κείμενα και βάση δεδομένων)

Σπύρος Ντάφης (Ομότ. Καθ. Δασολογίας)

Εισαγωγικό κείμενο τύπων οικοτόπων, έλεγχος
κεφαλαίου τύπων οικοτόπων

Αναστασία Δαλάκα (Δρ. Βιολογίας)

Βάση Δεδομένων

Εύα Παπαστεργιάδου (Δρ. Βιολογίας)

Έλεγχος κεφαλαίου χλωρίδας

Εξωτερικοί Συνεργάτες

Κυριάκος Γεωργίου (Επικ. Καθ. Βιολογίας)

Παροχή συμβουλών στο κεφάλαιο χλωρίδας

Αναστάσιος Λεγάκις (Επικ. Καθ. Βιολογίας)

Παροχή συμβουλών στο κεφάλαιο πανίδας

Μάνος Κουτράκης (Ερευνητής ΙΝΑΛΕ)

Παροχή συμβουλών στο κεφάλαιο
ιχθυοπανίδας, εμπλουτισμός στοιχείων και
βελτίωση εισαγωγικού κειμένου

Πηνελόπη Δεληπέτρου (Δρ. Βιολογίας)

Εμπλουτισμός στοιχείων και βελτίωση
εισαγωγικού κειμένου χλωρίδας

Γιώργος Μπούτσης (Μεταπτυχιακός Φοιτητής)

Βάση Δεδομένων

Νίκος Κανελόπουλος (Μεταπτυχιακός Φοιτητής)

Βάση Δεδομένων

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ
ΠΑΝΙΔΑ

ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ

Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τάξον:	<i>Barbastella barbastellus</i>
Κοινή ονομασία:	Μυωτίδα του Bechstein
Κατάστ. διατήρησης¹:	R (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται παντού εκτός από την Ισλανδία, την Βόρεια Ιρλανδία, τη Σκοτία και το μεγαλύτερο μέρος της Σκανδιναβίας. Στην Ελλάδα απαντά στην Στερεά Ελλάδα
Ενδιαίτημα:	Ορεινές, δασώδεις εκτάσεις. Κουρνιάζει σε κοιλάματα δένδρων και σε κτήρια. Οι αποικίες αναπαραγωγής συχνά βρίσκονται πίσω από τα καλύμματα των παραθύρων. Διαχειμάζει σε σπηλιές, σύραγγες, και κελάρια.
Απειλές:	Καταστροφή βιοτόπων (52) Γενικά είναι ευαίσθητο σε διαταραχές του περιβάλλοντός του από τους ανθρώπους. Απειλείται από την απώλεια των σπηλαίων και την μείωση των αποθεμάτων τροφής. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προστασία των ενδιαιτημάτων. Δημιουργία τεχνητών σπηλαίων.
Βιβλιογραφία:	83, 52, 75

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Canis lupus</i>
Κοινή ονομασία:	Λύκος
Κατάστ. διατήρησης: ¹	V (Κόκκινο Βιβλίο), II/B (CITES), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ελλάδα απαντά σε απομονωμένους πληθυσμούς στους μεγάλους ορεινούς όγκους της Πίνδου, της Ροδόπης και του Ολύμπου. Στην Ευρώπη υπάρχουν απομονωμένοι πληθυσμοί στην Ιταλία, στην Ιβηρική χερσόνησο και στη Σκανδιναβία, ενώ είναι διαδεδομένο είδος στη Ρωσία, στη Λευκορωσία, στη Βόρεια Ουκρανία, στην Ανατολική Πολωνία, στην Σλοβακία, στη Ρουμανία και στα βουνά της Βαλκανικής χερσονήσου. Εξαπλώνεται έως λίγο νοτιότερα του 39ου παράλληλου
Ενδιαίτημα:	Ορεινές και ημιορεινές περιοχές, μεγάλης έκτασης, με δασική κάλυψη (δεντρώδη ή θαμνώδη)
Απειλές:	Κατακερματισμός των ενδιαιτημάτων. Παράνομο κυνήγι. (65) Μείωση διαθέσιμης τροφής (λαγοί, ζαρκάδια, ελάφια, πέρδικες). Θανάτωση από τον άνθρωπο λόγω επιθέσεων του σε κοπάδια αιγοπροβάτων. Κίνδυνος υβριδισμού με σκυλιά. Χρήση δολωμάτων με δηλητήρια και γεωργικά φάρμακα (23) Ελλειψη μεγάλων ζώων που αποτελούν την τροφή του (ζαρκάδια, ελάφια, λαγοί κλ.π.). Θανάτωση από βοσκούς λόγω των απωλειών που προκαλεί στα κοπάδια (24) Μείωση νομαδικής κτηνοτροφίας, κατακερματισμός βιοτόπου και μείωση δυσπρόσιτων ορεινών περιοχών από τη διάνοιξη δρόμων και γενικότερα από την ανθρώπινη δραστηριότητα (38) Ανθρώπινες δραστηριότητες (θήρα, κατασκευή δρόμων κλπ) (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Δημιουργία ομάδων ειδικών πάνω σε θέματα διαχείρισης άγριας πανίδας και κατάρτιση εθνικού σχεδίου δράσης. Συντονισμός των εργασιών σε εθνικό επίπεδο με τις απόψεις της ομάδας των ειδικών που καθορίστηκε από τη σύμβαση της Βέρνης. Καθορισμός των διαδρόμων ανάμεσα στους διάφορους πληθυσμούς. Εκτίμηση των διαθέσιμων αποθεμάτων τροφής για τον λύκο στις διάφορες περιοχές, και καθορισμός συγκεκριμένων δράσεων. Εκτίμηση των επιπτώσεων από τις υπάρχουσες ή τις μελλοντικές υποδομές που πρόκειται να δημιουργηθούν στις περιοχές εξάπλωσης του λύκου. Εκτίμηση της κατάστασης όλων των υπό ανάκαμψη ή των μικρών πληθυσμών σε σχέση με το περιβάλλον τους. Καθορισμός και διαχείριση των υγιών πληθυσμών προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχιση της ύπαρξής τους. Εκτίμηση της άποψης των τοπικών πληθυσμών στις περιοχές όπου οι πληθυσμοί των λύκων είναι υπό ανάκαμψη. Εκτίμηση της δυνατότητας απομάκρυνσης των προβληματικών λύκων ως διαχειριστική προσέγγιση. Εκτίμηση και αντιμετώπιση του προβλήματος των οικοσίτων και αδέσποτων σκύλων, και καθορισμός νομικού πλαισίου. Εκτίμηση της γενετικής ταυτότητας των επιμέρους

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

πληθυσμών των λύκων. Επαναπροσδιορισμός της πολιτικής των οικονομικών κινήτρων για τους βοσκούς, στις περιοχές όπου υπάρχουν λύκοι. Δημιουργία ενός μόνιμου προγράμματος παρακολούθησης των ζημιών που προκαλούν οι λύκοι και τα άλλα αρπακτικά. Δημιουργία του καταλληλότερου συστήματος αποζημίωσης για κάθε περιοχή όπου υπάρχουν λύκοι. Ρύθμιση του κυνηγιού στις περιοχές των λύκων. Θέσπιση μεγάλων προστίμων για το παράνομο κυνήγι λύκων και επιβολή τους. Εντατικοποίηση της έρευνας για την επίδραση που επιφέρει το κυνήγι από τον άνθρωπο και από τους λύκους στους πληθυσμούς των θηραμάτων. Εμπλοκή των τοπικών φορέων στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των δράσεων. Σχεδιασμός και εφαρμογή ενός εκπαιδευτικού και ενημερωτικού προγράμματος. Σχεδιασμός και εφαρμογή μιας ενημερωτικής εκστρατείας μέσω του τύπου. Συνεργασία στη δημιουργία ενός επιστημονικού προγράμματος έρευνας, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Προσπάθεια στην διατήρηση ενός στενού συνδέσμου ανάμεσα σε όλους τους ερευνητές που ασχολούνται με τον λύκο στην Ευρώπη. Συνεισφορά στην συστηματική παρακολούθηση των πληθυσμών του λύκου στις χώρες της Ευρώπης. Λήψη μέτρων για την αύξηση της φυσικής λείας τους (πέρδικες, λαγοί, ζαρκάδια). Χρήση του "ελληνικού ποιμενικού" σκύλου για την προστασία των κοπαδιών, απομάκρυνση αδέσποτων σκύλων. Διασφάλιση επικοινωνίας των πληθυσμών του Γράμμου με υποπληθυσμούς του Μορ. Απαγόρευση της χρήσης δηλητηρίων και παγίδων, ενθάρρυνση νομαδικής κτηνοτροφίας, όχι πρόσβαση κοινού σε δασικούς δρόμους, προστασία ευρύτερων περιοχών Εθνικών Δρυμών, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού.

Βιβλιογραφία:

65, 70, 47, 13, 83, 49, 75, 23, 24, 25, 26, 50, 27, 34, 41, 38, 46, 48, 52

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Capra aegagrus</i>
Κοινή ονομασία:	Αγριοκάτσικο, Αίγαγρος
Κατάστ. διατήρησης¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Κρήτη, Αντίμηλος, Β. Σποράδες
Ενδιαίτημα:	Απόκρημνες, ορεινές βραχώδεις περιοχές με μακί & φρύγανα, κοντά σε δάση κωνοφόρων.
Απειλές:	Υβριδισμός με κατσίκες. (75) Υβριδισμός, αυξημένη θνησιμότητα των νεαρών από παράσιτα, τουρισμός, θήρα (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη οικολογίας και συμπεριφοράς, θανάτωση υβριδίων στον Εθνικό Δρυμό Λευκών Ορέων, επέκταση του πυρήνα στα γύρω φαράγγια, απαγόρευση θήρας και βοσκής σε ζώνη περιμετρικά του δρυμού, εξέταση επανεισαγωγής του είδους σε περιοχές όπου απαντούσε παλαιότερα.
Βιβλιογραφία:	75, 83, 52

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Capra aegagrus cretica</i>
Κοινή ονομασία:	Αγριοκάτσικο Κρήτης, Αγρίμι
Κατάστ. διατήρησης¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο
Εξάπλωση:	Κρήτη και στις περιφερειακές νησίδες της
Ενδιαίτημα:	Απόκρημνες, ορεινές περιοχές με μακί ή φρύγανα, με έντονες κλίσεις και πέτρες κοντά σε δάση κωνοφόρων*.
Απειλές:	Καταστροφή και κατακερματισμός των βιοτόπων του (π.χ. διάνοιξη δρόμων). Υβριδισμός με κατσίκια. Αλόγιστο κυνήγι (παλιότερα) (10)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Επείγει η μελέτη της οικολογίας του υποείδους και η διαφύλαξη της γενετικής καθαρότητάς του.
Βιβλιογραφία:	10

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον: *Lutra lutra*

Κοινή ονομασία: Βίδρα, σκυλοπόταμος

Κατάστ. διατήρησης:¹ V (Κόκκινο Βιβλίο), I/A (CITES) V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Ευρασιατικό είδος. Παλαιότερα ήταν εξαπλωμένο σε όλη την Ευρώπη ενώ τώρα έχει περιοριστεί στα βόρεια και κεντρικά τμήματά της. Στην Ελλάδα απαντούν διάσπαρτοι πληθυσμοί σχεδόν σε όλη την ηπειρωτική χώρα αλλά και σε ορισμένα από τα νησιά του Αιγαίου (π.χ. Λέσβος, Χίος, Εύβοια) και του Ιονίου (π.χ. Κέρκυρα). Παλαιότερα υπήρχε η άποψη ότι στην Ελλάδα απαντά ένας από τους πυκνότερους και πιο εύρωστους πληθυσμούς βίδρας στην Ευρώπη. Σήμερα η άποψη αυτή αμφισβητείται

Ενδιαίτημα: Είδος άμεσα εξαρτημένο από το νερό. Ζει σε μεγάλα αποστραγγιστικά κανάλια, ποταμούς και γενικώς σε υγροτόπους με πλούσια παρόχθια ή παρυδάτια βλάστηση, ή κοντά σε δρυοδάση και μακί, καθώς επίσης και σε βραχώδεις ακτές. Βρίσκει καταφύγιο σε κοιλότητες στο έδαφος ή ανάμεσα στην πυκνή βλάστηση ή στα βράχια.

Απειλές: Παγίδευση στα δίχτυα των χελιών και στις παγίδες των οστρακοειδών. (67)
Καταστροφή των ενδιαιτημάτων από την κατασκευή υδροηλεκτρικών φραγμάτων, την αφαίρεση της παρόχθιας βλάστησης, την εντατικοποίηση της γεωργίας, τον εγκιβωτισμό των ποταμών, την αποστράγγιση των υγροτόπων, την εξαντλητική άντληση υδάτων, την απόληψη μεγάλων ποσοτήτων άμμου και χαλικιών, και την διάβρωση. Εσκεμμένη και παράνομη εκδίωξη της βίδρας για εντατικοποίηση των υδατοκαλλιεργειών. Ρύπανση των υδάτων από αγροτικές, βιομηχανικές πηγές, και από τα ορυχεία. Θανάτωση από παγίδες για τα ψάρια και στους δρόμους. Διαταραχή εξαιτίας των δραστηριοτήτων αναψυχής και του κυνηγιού. (77)
Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27)
Ατυχήματα στους δρόμους, και τυχαία σύλληψη σε παγίδες ψαριών ή οστρακοειδών είναι οι σημαντικότερες αιτίες θανάτωσής του. Η αύξηση της οξύτητας των υδάτων των ποταμών και των λιμνών και η ενδεχόμενη μείωση της παραγωγικότητας τους, ίσως να επηρεάζουν. (75)
Ρύπανση νερών, μείωση των ψαριών που αποτελούν την τροφή του, καταστροφή παρόχθιας βλάστησης (23)
Η ρύπανση των νερών του Νέστου επηρεάζει δραστικά τη βίδρα λόγω της θέσης της στην τροφική αλυσίδα. Η κατασκευή φραγμάτων στο Νέστο μειώνει την ποσότητα νερού στις όχθες και πιθανά έχει επιπτώσεις στη βίδρα (24)
Ρύπανση νερών, καταστροφή παρόχθιας οικοσυστημάτων, διαταραχή από ανθρώπινη παρουσία (38)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Περιορισμός παραποτάμιας βλάστησης. Διαταραχή βιοτόπων από την ανθρώπινη παρουσία (39)
	Καταστροφή βιοτόπων, θήρα, ρύπανση (52)
	Απομόνωση μικρών υποπληθυσμών. Ρύπανση από πολυχλωριωμένα διφαινύλια και βαρέα μέταλλα. Καταστροφή της παρόχθιας βλάστησης από ανθρωπογενείς δραστηριότητες. Μείωση των πληθυσμών των ψαριών. Λαθροθηρία. Ακούσια παγίδευση στα δίχτυα. Θάνατοι στους δρόμους. Τουρισμός περιπέτειας. (74)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Ενδυνάμωση των αποφάσεων της συνθήκης Ραμσάρ και των νόμων για την προστασία της βίδρας σε εθνικό επίπεδο. Δημιουργία προστατευόμενων περιοχών για τη βίδα. Οι ποταμοί Κομψάτος και Σαραντάπορος απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή. Προστασία της λίμνης Καρύστου στην Εύβοια η οποία συντηρεί έναν απομονωμένο πληθυσμό ο οποίος κινδυνεύει με εξαφάνιση. Ανάλυση ιστών από νεκρές βίδρες και ψάρια για προσδιορισμό ενδεχόμενων θανατηφόρων ρύπων. Μελέτη της αντίδρασης της βίδρας στην υφιστάμενη διαχείριση των περιοχών της. Διαχείριση και ανάπτυξη μιας προστατευόμενης περιοχής και ενός μελλοντικού καταφυγίου βίδας, στον ποταμό Κίρεφο στην Εύβοια. Προγράμματα εκπαίδευσης του τοπικού πληθυσμού, ειδικά στις περιοχές όπου η βίδα διώκεται. Μελέτες για την χρήση πλεγμάτων που θα αποτρέπουν τις βίδρες να πλησιάζουν τα δίχτυα, και εκτίμηση των ζημιών στις υδατοκαλλιέργειες, προκειμένου να δοθούν λύσεις για τη μείωση αυτών των ζημιών. Διατήρηση σύνδεσης ενδιαιτημάτων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού. Διασφάλιση επικοινωνίας μεταξύ γειτονικών πληθυσμών. Προστασία και διατήρηση φυσικής παρόχθιας βλάστησης με απαγόρευση υλοτομιών. Διατήρηση ποιότητας και ποσότητας νερού με έλεγχο ρύπανσης και αποφυγή κατασκευής ταμιευτήρων. Διατήρηση των πληθυσμών των ψαριών. Δημιουργία προστατευόμενων ζωνών σε ποταμούς & λίμνες.
Βιβλιογραφία:	67, 47, 13, 77, 27, 49, 51, 75, 83, 23, 7, 24, 26, 34, 41, 37, 45, 38, 39, 50, 35, 1, 42, 46, 48, 52, 74

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Lynx lynx</i>
Κοινή ονομασία:	Λύγκας
Κατάστ. διατήρησης ¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), II/B (CITES), Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Απαντά στην Βορειοανατολική Ευρώπη, Σκανδιναβία, Καρπάθια και στη Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα υπάρχουν ορισμένες αναφορές του είδους από τη Δ. Μακεδονία και την Ηπειρο
Ενδιαίτημα:	Πυκνά, αμιγή ή μικτά δάση κωνοφόρων, σε ορεινές βραχώδεις περιοχές. Είναι προσαρμοσμένο στο χιόνι.
Απειλές:	Η πίεση από το κυνήγι και η καταστροφή των ενδιαιτημάτων είναι οι κυριότεροι λόγοι μείωσης των πληθυσμών. (75) Κυνήγι, υποβάθμιση βιοτόπων, χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων (46) Καταστροφή βιοτόπων, θήρα (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη της εξάπλωσης και της πληθυσμιακής βιολογίας του είδους.
Βιβλιογραφία:	70, 47, 75, 83, 46, 41, 52

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Miniopterus schreibersii</i>
Κοινή ονομασία:	Πτερυγονυχτερίδα
Κατάστ. διατήρησης¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται από την Ιβηρική χερσόνησο και τα Βαλκάνια έως τον Καύκασο. Στην Ελλάδα είναι ευρέως εξαπλωμένο (Δ. Ελλάδα. Αττική, Β. Αιγαίο, Κρήτη)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές βραχώδεις περιοχές και σπήλαια. Φωλιάζει σε κτήρια και σπηλιές όπου γεννά. Τρέφεται σε ανοιχτές πεδινές περιοχές. Δημιουργούν αποικίες αποκλειστικά σε σπήλαια, κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου, αποτελούμενες από μερικές εκατοντάδες άτομα. Μεμονωμένα άτομα ή μικρές ομάδες μπορεί να βρεθούν σε άλλου είδους καταφύγια, όπως σοφίτες.
Απειλές:	Διαταραχή του περιβάλλοντός του από τους ανθρώπους. Κλείσιμο των σπηλαίων. Χρήση γεωργικών φαρμάκων. (75) Ιδιαίτερα τρωτό είδος στις διαταραχές των σπηλαίων όπου φωλιάζει (9) Ανθρώπινες δραστηριότητες, καταστροφή σπηλαίων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προστασία των σπηλαίων λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις του είδους.
Βιβλιογραφία:	4, 75, 50, 83, 28, 41, 37, 35, 1, 9, 52, 51

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Monachus monachus</i>
Κοινή ονομασία:	Μεσογειακή φώκια
Κατάστ. διατήρησης ¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), CR (IUCN), I/A (CITES), E (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Στην Μεσόγειο απαντούν 2 βιώσιμοι αλλά απομακρυσμένοι πληθυσμοί: ένας στις ακτές της Β. Αφρικής και ένας στις ελληνικές θάλασσες (π.χ. σε ακτές νησιών του Αγαίου και του Ιονίου και στη θαλάσσια περιοχή της Θεσσαλίας, Ηπείρου, Στερεάς Ελλάδας, Αττικής, Πελοποννήσου, Κρήτης, Β Σποράδων).
Ενδιαίτημα:	Διατροφή στην ανοιχτή θάλασσα. Ανάπαυση, αναπαραγωγή και ανατροφή μικρών σε χερσαία ενδιαιτήματα και θαλάσσιες σπηλιές/καταφύγια, που καταλήγουν σε ήσυχες παραλίες
Απειλές:	Θανάτωση από τον άνθρωπο. Συρρίκνωση διαθέσιμων ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Εν δυνάμει απειλή από αλιευτικά εργαλεία, μείωση διαθέσιμης τροφής λόγω υπεραλίευσης και ρύπανση (3) Εκ προθέσεως θανάτωση από τον άνθρωπο και τυχαία παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία (4) Συρρίκνωση ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (ενόχληση, βιομηχανία, τουρισμός), ηθελημένη θανάτωση από ψαράδες. Τα τελευταία χρόνια μειώνονται τα περιστατικά ηθελημένης θανάτωσης, λόγω ελάττωσης του αριθμού των σκαφών (11) Ηθελημένη θανάτωση από τον άνθρωπο. Συρρίκνωση διαθέσιμων ενδιαιτημάτων εξαιτίας ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (αλιεία, ενόχληση, τουρισμός). Μικρότερος κίνδυνος από ρύπανση και ατυχήματα σε αλιευτικά εργαλεία. Ελάττωση διαθεσιμότητας τροφής (5) Εσκεμμένη θανάτωση από τους ψαράδες, απώλεια των ενδιαιτημάτων, τυχαία σύλληψη στα δίχτυα, και διαταραχή τους από τον άνθρωπο. (75) Ενόχληση από τουρίστες που επισκέπτονται τις σπηλιές (12) Ηθελημένη θανάτωση από τον άνθρωπο. Συρρίκνωση διαθέσιμων ενδιαιτημάτων εξαιτίας ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (αλιεία, ενόχληση, τουρισμός). Ελάττωση διαθεσιμότητας τροφής. Ενόχληση κατά την αναπαραγωγή και ανατροφή μικρών (15) Καταστροφή και διαταραχή των ενδιαιτημάτων λόγω της ανάπτυξης του τουρισμού, που συνδέεται με την οικιστική ανάπτυξη και τις θαλάσσιες δραστηριότητες. Ρύπανση από βιομηχανικές εγκαταστάσεις στις ακτές και από εμπορικά πλοία που κινούνται στις θαλάσσιες οδούς. Τυχαία θανάτωση από αλιευτικές τακτικές. Εσκεμμένη θανάτωση από τους ψαράδες. (72)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ? : άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Η σκόπιμη θανάτωση από ψαράδες έχει μειωθεί τα τελευταία έτη. Εξακολουθεί να υφίσταται η απειλή από την αυξημένη τουριστική δραστηριότητα (ενόχληση), τη μείωση της διαθεσιμότητας της τροφής λόγω υπεραλίευσης, τη ρύπανση της θάλασσας (44)

Καταστροφή βιοτόπων, υπεραλίευση, παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία, θανάτωση (52)

Εσκεμμένη θανάτωση από τους ψαράδες. Απώλεια ενδιαιτημάτων εξαιτίας των δραστηριοτήτων του ανθρώπου, όπως βιομηχανία, παράκτιες δραστηριότητες με σκάφη αναψυχής, τουριστική ανάπτυξη. (80)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Δράσεις για τη μείωση του ανταγωνισμού μεταξύ των ψαράδων και της φώκιας. Αύξηση της προσπάθειας για έλεγχο και βελτίωση του νομικού καθεστώτος που αφορά την κατοχή όπλων από τους ψαράδες. Μελέτη των παραμέτρων που αφορούν την επιτυχία της αναπαραγωγής, την επιβίωση, τη διατροφή, και την μετανάστευση. Προσεχτική ανάλυση των αναφορών θέασης από τους ψαράδες. Περιγραφές μεμονωμένων ατόμων βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών. Ανάλυση των πιθανών επιπτώσεων από τα προγραμματισμένα έργα υποδομής, σε σχέση με το μέγεθος και την τοποθεσία των ενδιαιτημάτων. Προτεραιότητα στη προστασία των σπουδαιότερων σπηλαίων αναπαραγωγής της φώκιας. Όταν παρατηρείται ρύπανση, η πηγή πρέπει να εντοπίζεται και το πρόβλημα να διορθώνεται. Μεγαλύτερη έμφαση στη συνεργασία των ομάδων εργασίας με κυβερνητικούς φορείς, στη κατεύθυνση της προστασίας του είδους και των ενδιαιτημάτων του. Κατάρτιση σχεδίων δράσης με τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων. Ενημέρωση του κοινού, ευαισθητοποίηση των ψαράδων, και περιβαλλοντική εκπαίδευση. Τα χαρακτηριστικά των αλιευτικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται σε κάθε περιοχή πρέπει να μελετηθούν με προσοχή σε σχέση με την πολιτική των τοπικών κοινωνιών, και των αλληλοεπιδράσεων με τη φώκια. Δημιουργία ζωνών προστασίας με αποκλειστικά δικαιώματα ψαρέματος στις τοπικές κοινωνίες. Αποτελεσματική φύλαξη των ζωνών προστασίας. Αμεσες αποζημιώσεις των ψαράδων σε περίπτωση καταστροφής των δικτύων. Προσπάθειες πρέπει να γίνουν στη προστασία του αλιευτικού αποθέματος από παράνομη αλιεία. παροχή εξοπλισμού και κατασκευή υποδομών που θα διευκολύνουν την εργασία των ψαράδων. Προγράμματα επαναπροσανατολισμού σε άλλες αλιευτικές δραστηριότητες, που δεν θα έρχονται σε σύγκρουση με τη φώκια, θα πρέπει να εξεταστούν. Διάσωση, θεραπεία και αποκατάσταση άρρωστων, πληγωμένων και ορφανών ατόμων. Αναπαραγωγή σε αιχμαλωσία για εμπλουτισμό του πληθυσμού ως τελευταία λύση. Διατήρηση των παράκτιων ενδιαιτημάτων του είδους και γενικά της απόκρημνης παράκτιας ζώνης στις περιοχές όπου απαντά, χωρίς δρόμους και κτήρια.

Βιβλιογραφία: 3, 4, 11, 5, 75, 83, 12, 15, 18, 61, 72, 22, 44, 17, 39, 35, 16, 19, 20, 10, 52, 73, 80, 81

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασης του

Τάξον:	<i>Myotis bechsteini</i>
Κοινή ονομασία:	Μυωτίδα
Κατάστ. διατήρησης¹:	R (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται από την Ιβηρική χερσόνησο έως την Ουκρανία και τη Μολδαβία. Στην Ελλάδα απαντά κυρίως στην Α Μακεδονία και στη Θράκη
Ενδιαίτημα:	Δάση φυλλοβόλων δένδρων με μεγάλη αναλογία παλαιών δένδρων. Επίσης περιβόλια και πάρκα. Το χειμώνα απαντά σε μικρούς αριθμούς σε υπόγειες θέσεις. Επίσης, διαχειμάζει σε κοιλότητες δένδρων.
Απειλές:	Ελλειψη ώριμων δέντρων με κοιλότητες και παλιών κτηρίων, για φώλιασμα. Ενόχληση στα καταφύγια (χειμερινά και θερινά) (23) Κλιματικές αλλαγές, καταστροφή δασών (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση ώριμων δέντρων και συστάδων. Προστασία και σωστή διαχείριση των ώριμων δασών.
Βιβλιογραφία:	83, 23, 37, 52, 75

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Myotis blythi</i>
Κοινή ονομασία:	Μικρομυωτίδα
Κατάστ. διατήρησης¹:	V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Τα βόρεια όρια της εξάπλωσής της στην Ευρώπη είναι η Τσεχία και η Σλοβακία, και τα νότια η Ελλάδα και η Σικελία. Επίσης απαντά στη Μάλτα. Στην Ελλάδα απαντά στην Α. και Δ. Μακεδονία, στη Θράκη, στην Ηπειρο, στη Δ. Ελλάδα,, στην Πελοπόννησο, στα νησιά του Ιονίου και του Β. Αιγαίου και στην Κρήτη
Ενδιαίτημα:	Δασώδεις και θαμνώδεις περιοχές, κυρίως ασβεστολιθικές, με μικρή φυτοκάλυψη. Επίσης, σπήλαια, σοφίτες και κοιλότητες δένδρων.
Απειλές:	Ανθρώπινες δραστηριότητες σε σπήλαια (52) Θανάτωση κατά τη διάρκεια εργασιών υλοτομίας. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προστασία των σπηλαίων και άλλων θέσεων κουρνιάσματος.
Βιβλιογραφία:	3, 4, 50, 83, 25, 41, 37, 1, 42, 52, 51, 75

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Myotis capaccinii</i>
Κοινή ονομασία:	Ποδαρομυωτίδα
Κατάστ. διατήρησης¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά στις ανατολικές ακτές της Ιβηρικής χερσονήσου, στη Βόρεια Γαλλία, στην Ιταλία, στην Βαλκανική χερσόνησο, στην Βόρεια Ιταλία, και στην Ρουμανία. Επίσης, σε όλα τα μεγάλα νησιά της Μεσογείου. Στην Ελλάδα απαντά στα νησιά του Ιονίου, στη Δ Ελλάδα και στην Κρήτη
Ενδιαίτημα:	Ασβεστολιθικές περιοχές, δάση και σπήλαια κοντά σε νερό
Απειλές:	Ανθρώπινες δραστηριότητες, καταστροφή σπηλαίων (52) Απώλεια των περιοχών τροφοληψίας από εντατικές αρδεύσεις και από ρύπανση των υδάτων. Είναι ευαίσθητο σε διαταραχές ανθρωπογενούς προέλευσης και στην απώλεια των σπηλαίων. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	50, 83, 41, 47, 52, 73, 75

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Myotis emarginatus</i>
Κοινή ονομασία:	Πυρρομυωτίδα
Κατάστ. διατήρησης¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά κυρίως στα νότια, νοτιοανατολικά, και στα κεντρικά. Στην Ελλάδα απαντά στην Α. & Κ. Μακεδονία, στη Θράκη, στη Στερεά & Δ Ελλάδα, στην Πελοπόννησο και στα νησιά του Β. Αιγαίου
Ενδιαίτημα:	Αρχικά εντοπίζονταν μόνο σε σπηλιές. Προσφάτως έχει προσαρμοστεί στο να χρησιμοποιεί κτήρια ως καλοκαιρινά καταφύγια, ιδίως στα βόρεια της εξάπλωσής της. Διαχειμάζει σε σπηλιές, σύραγγες, και κελάρια. Προτιμάει καρστικές περιοχές, όπως και ζεστές περιοχές με πάρκα, κήπους, και υδάτινες συλλογές. Επίσης, σε παρόχθιες διαπλάσεις (μέσα, κοντά και γύρω από τους ποταμούς), θαμνώνες (φρύγανα και μακί), αγροτικές εκτάσεις και οικισμοί, εκτεταμένα βράχια και σπήλαια, ασβεστολιθικές περιοχές, πάρκα, δάση
Απειλές:	Καταστροφή σπηλαίων (52) Καταστροφή των θέσεων κουρνιάσματος. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	50, 83, 25, 7, 41, 37, 43, 45, 52, 51, 73, 75

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Myotis myotis</i>
Κοινή ονομασία:	Τρανομωτίδα
Κατάστ. διατήρησης¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN), K (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Σε ολόκληρη την ηπειρωτική Ευρώπη, εκτός Σκανδιναβίας, Ισλανδίας και Βρετανικών νησιών. Απαντά σχεδόν σε ολόκληρη την Ελλάδα (Α Μακεδονία & Θράκη, Δ Ελλάδα, Πελοπόννησο, Αττική, Β Αιγαίο, Κρήτη)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές περιοχές, πάρκα, κήποι, κατοικημένες περιοχές. Φωλιάζει σε σπηλιές και δέντρα
Απειλές:	Ιδιαίτερα τρωτό είδος στις διαταραχές των σπηλαίων όπου φωλιάζει και στη μείωση των εντόμων που αποτελούν την τροφή του (9) Καταστροφή βιοτόπων, ελάττωση τροφικών αποθεμάτων (52) Διορθωτικός χειρισμός του ξύλου στα κτήρια, και διαταραχή στις αποικίες διαχείμασης και αναπαραγωγής. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Απαραίτητη η προστασία του σπηλαίου και του δάσους της Βραυρώνας.
Βιβλιογραφία:	47, 50, 83, 25, 18, 41, 37, 35, 1, 9, 45, 52, 51, 73, 75

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Phocaena phocaena</i>
Κοινή ονομασία:	Φώκαινα
Κατάστ. διατήρησης¹:	R (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), II/A (CITES), K (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Β. Αιγαίο.
Ενδιαίτημα:	Κρύα νερά κοντά σε παραλίες, κόλπους ή εκβολές ποταμών
Απειλές:	Τυχαία σύλληψη από τράτες, τυχαία παγίδευση και σύλληψη σε δίχτυα ψαρέματος, τυχαία παγίδευση σε δίχτυα προστασίας υδατοκαλλιέργειών. (67) Υπεραλίευση, παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αλλαγή των αλιευτικών μεθόδων. Χρησιμοποίηση στα δίχτυα συσκευών ακουστικής προειδοποίησης για τα δελφίνια και αντανάκλασης του φωτός. Καταγραφή πληθυσμών. Ορθολογική διαχείριση αλιείας. Ενημέρωση κοινού.
Βιβλιογραφία:	67, 83, 52

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Rhinolophus blasii</i>
Κοινή ονομασία:	Ρινόλοφος του Blasius
Κατάστ. διατήρησης ¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN), R (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη η εξάπλωσή του περιορίζεται στη Νοτιοδυτική Ρουμανία και στη Βαλκανική Χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά στα νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησο και στην Αττική.
Ενδιαίτημα:	Απαντά σε Μεσογειακά και υπομεσογειακά δάση και σε ανοιχτές εκτάσεις. Κουρνιάζει και φωλιάζει σε σπηλιές, κοιλότητες βράχων, κοιλότητες δέντρων κι εγκατελειμμένα ορυχεία.
Απειλές:	Καταστροφή ή ενόχληση καταφυγίων, χρήση εντομοκτόνων (15) Ανθρώπινες δραστηριότητες (52) Καταστροφή των ενδιαιτημάτων του είδους και τουριστική αξιοποίηση των σπηλαίων. (10) Η απώλεια των σπηλαίων και η όχληση. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση των σπηλαίων, καθώς και των σχισμών και των κοιλωμάτων στα φαράγγια.
Βιβλιογραφία:	50, 83, 15, 52, 35, 41, 37, 1, 10, 47, 51, 75

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Rhinolophus euryale</i>
Κοινή ονομασία:	Μεσορινόλοφος
Κατάστ. διατήρησης¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), R (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στη νότια Ευρώπη και στα μεγάλα νησιά της Μεσογείου, εκτός των Βαλεαρίδων. Στην Ελλάδα απαντά στην Α. Μακεδονία, στη Θράκη, στη Θεσσαλία, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στην Ηπειρο και στα νησιά του Ιονίου.
Ενδιαίτημα:	Δασώδεις εκτάσεις, σπήλαια και σήραγγες. Σπανίως απαντά και σε εγκαταλειμμένα κτήρια.
Απειλές:	Ανθρώπινες δραστηριότητες (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προστασία των σπηλαίων αναπαραγωγής και διαχείμασης.
Βιβλιογραφία:	50, 83, 52, 28, 41, 37, 44, 51, 73, 75

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Rhinolophus ferrumequinum*

Κοινή ονομασία: Τρανορινόλοφος

Κατάστ. διατήρησης¹: V (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE

Εξάπλωση: Απαντά σε όλη την Ευρώπη με βορειότερο όριο εξάπλωσης την Βρετανία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, τη Γερμανία, την Πολωνία, την Ουκρανία, και τη Ρωσία. Επιπλέον εξάπλώνεται σε πολλά μεγάλα νησιά της Μεσογείου όπως η Κύπρος και η Μάλτα. Στην Ελλάδα απαντά στην Α. & Κ. Μακεδονία, στη Θράκη, στη Στερεά Ελλάδα, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στα νησιά του Ν. Αιγαίου και στην Κρήτη.

Ενδιαίτημα: Παρόχθιες διαπλάσεις (μέσα, κοντά και γύρω από τους ποταμούς), θαμνώνες (φρύγανα και μακί), δάση, καλλιέργειες και οικισμοί. Εκτεταμένα βράχια και σπήλαια, κοιλότητες δέντρων κι εγκατελειμμένα ορυχεία για καταφύγιο

Απειλές: Ελλειψη βιοτόπων για διατροφή, ξεκούραση και αναπαραγωγή, χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30)

Ανθρώπινες δραστηριότητες (52)

Καταστροφή των ενδιαιτημάτων του είδους και αξιοποίηση σπηλαίων (10)

Απώλεια των θέσεων κουρνιάσματος όπως σπηλαίων, ορυχείων, και παλαιών κτηρίων, εξαιτίας της τουριστικής ανάπτυξης, του σφραγίσματός τους για λόγους ασφαλείας, και των εργασιών αναπαλαίωσής τους. Υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων τους εξαιτίας της μετατροπής των φυλλοβόλων δασών σε δάση κωνοφόρων και των λιβαδιών σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Κατακερματισμός και απομόνωση των ενδιαιτημάτων τους. (82)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Η κατάσταση του είδους σε κάθε χώρα θα πρέπει να καταγραφεί με βάση τα κριτήρια της IUCN και να βασιστεί σε όσο το δυνατόν συγκρίσιμες μεθόδους. Όλες οι χώρες θα πρέπει να ορίσουν ομάδες διαχείρισης για το είδος, οι οποίες θα εκπονήσουν διαχειριστικά σχέδια με βάση την παρούσα μελέτη. Νόμοι θα πρέπει να προστατεύουν το είδος, τις θέσεις κουρνιάσματος, και τις περιοχές διατροφής τους. Να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί ένα σύστημα παρακολούθησης της εφαρμογής του διαχειριστικού σχεδίου το οποίο θα έχει τη δυνατότητα να ανανεώνεται. Να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα μικρών πληθυσμών μέσω της βελτίωσης των ενδιαιτημάτων τους. Να καθοριστεί η σπουδαιότητα των διαφόρων περιοχών της νυκτερίδας έτσι ώστε να ορισθούν πυρήνες προστασίας. Να καθοριστούν και να διατηρηθούν ζώνες σύνδεσης των αποκομμένων πληθυσμών. Έλεγχος των δραστηριοτήτων που ενδεχομένως να βλάψουν τις νυκτερίδες στις περιοχές τους. Εξασφάλιση ότι υπάρχει η συγκατάθεση του διαχειριστικού σχεδίου προτού παλαιά κτήρια κατεδαφιστούν ή αναπαλαιωθούν. Απαγόρευση της αλλαγής της χρήσεως γης από λιβαδική ή δάση φυλλοβόλων σε μεγάλες καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Ορθολογική διαχείριση των σπηλαίων που είναι ανοιχτά για το κοινό, περιλαμβανομένου και ενός χρονικού διαστήματος στο οποίο δεν θα επιτρέπεται η είσοδος. Ενημέρωση των διαφόρων ομάδων ενδιαφέροντος μέσω ενημερωτικής

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

εκστρατείας. Συντονισμός των επιστημονικών ομάδων που ασχολούνται με τη νυχτερίδα σε όλη την Ευρώπη. Τα λιβάδια στα οποία τρέφονται θα πρέπει να βόσκονται κυρίως από βοοειδή των οποίων τα κόπρανα συντηρούν τον κύκλο ζωής εντόμων που αποτελούν τροφή για το είδος αυτό.

Βιβλιογραφία: 4, 13, 50, 83, 21, 25, 18, 30, 52, 41, 37, 33, 7, 1, 10, 42, 43, 45, 47, 51, 73, 75, 82

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Κοινή ονομασία:	Μικρορινόλοφος
Κατάστ. διατήρησης¹:	V (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται στα δυτικά, κεντρικά και νότια τμήματα της. Στην Ελλάδα απαντά στην Α. Μακεδονία, στη Θράκη, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησος, στην Αττική και στην Κρήτη.
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές, δασώδεις και θαμνώδεις εκτάσεις, λιβάδια, σπηλιές, κοιλότητες βράχων, κοιλότητες δέντρων κι εγκατελειμμένα ορυχεία για καταφύγιο
Απειλές:	Ανθρώπινες δραστηριότητες, καταστροφή βιοτόπων (52) Καταστροφή βιοτόπων του είδους και αξιοποίηση σπηλαίων (10) Πολύ ευαίσθητο στις ενοχλήσεις. Η κατεδάφιση ή αναστύλωση κτηρίων προκαλεί απώλεια κατάλληλων σημείων κουρνιάσματος. Η απομάκρυνση γραμμικών σχημάτων του τοπίου (π.χ. σειρές δένδρων) μπορεί να απομονώσει αποικίες από πιθανές περιοχές διατροφής. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	50, 83, 21, 31, 27, 52, 41, 33, 37, 10, 45, 47, 51, 73, 75

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Rhinolophus mehelyi</i>
Κοινή ονομασία:	Ρινόλοφος του Mehely
Κατάστ. διατήρησης¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη η περιοχή εξάπλωσης του είναι ασυνεχής, με πληθυσμούς στη Κεντρική και Νότια Ιβηρική χερσόνησο, στη Νότια Γαλλία, στη Βαλκανική χερσόνησο, στη Νοτιοανατολική Ρουμανία, στον Καύκασο, και στα μεγάλα νησιά της Μεσογείου. Στην Ελλάδα απαντά κυρίως στις δυτικές περιοχές της.
Ενδιαίτημα:	Σπηλιές σε Μεσογειακά και Υπομεσογειακά κλίματα.
Απειλές:	Ανθρώπινες δραστηριότητες, καταστροφή σπηλαίων (52) Διατάραξη και καταστροφή των σπηλαίων. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	83, 52, 41, 37, 1, 75

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>
Κοινή ονομασία:	Αγριόγιδο
Κατάστ. διατήρησης¹ :	R
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Βαλκάνια. Στην Ελλάδα απαντά στη Β. και Ν. Πίνδο, Στερεά Ελλάδα, Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία, Ηπειρο, Στερεά Ελλάδα
Ενδιαίτημα:	Επικλινείς πλαγιές καλυμμένες με δάση , που καταλήγουν σε απόκρημνες κορυφές και σάρες, βραχώδη και απόκρημνα βουνά, διαζώματα με άφθονη ποώδη βλάστηση που συνήθως γειτνιάζουν με υπαλπικά λιβάδια.
Απειλές:	Αυξημένη κυνηγετική πίεση και έλλειψη επικοινωνίας των πληθυσμών λόγω ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Γενετική αλλοίωση λόγω εισαγωγής άλλου υποείδους από τις Άλπεις. Μελλοντικά πιθανόν να αποτελέσουν κίνδυνο οι ανεξέλεγκτες αθλητικές και οικοτουριστικές δραστηριότητες (23) Παράνομο κυνήγι. Μείωση διαθέσιμης τροφής λόγω βόσκησης. Ανταγωνιστικές σχέσεις με αιγοπρόβατα. Παρενόχληση από τουρισμό και αθλητικές εκδηλώσεις (αεροπτερισμός, ορειβασία). Το μικρό μέγεθος των πληθυσμών εγκυμονεί κίνδυνο γενετικής αποδυνάμωσης (24) Παράνομη θήρα, αυξημένη θνησιμότητα νεαρών λόγω σπανιότητας τροφής, επιδημίες, χιονοστιβάδες, φυσικοί εχθροί (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Επανεξέταση των ορίων των καταφυγίων θηραμάτων. Περιορισμός ή απαγόρευση κυνηγιού και αθλητικών δραστηριοτήτων (π.χ. Αλεξίπτωτο πλαγιάς) που ενοχλούν τα ζώα σε ορισμένες περιοχές. Περιορισμοί στην κυκλοφορία οχημάτων σε συγκεκριμένους δρόμους. Περιορισμός της βόσκησης. Περιορισμός της χρήσης των δασικών δρόμων και απαγόρευση διάνοιξης νέων. Μελέτη του γενετικού υλικού των πληθυσμών για καλύτερη προστασία τους. Περιορισμός στη διάνοιξη δασικών δρόμων κοντά σε περιοχές που ζει. Περιορισμός της εντατικής εκμετάλλευσης της γης στις περιοχές αυτές. Επανεξέταση των ορίων προστατευόμενων περιοχών.
Βιβλιογραφία:	83, 23, 24, 52

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Spermophilus citellus</i>
Κοινή ονομασία:	Λαγόγυρος, Σπερμόφυλος.
Κατάστ. διατήρησης¹:	V (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), ΠΔ67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN (V)
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Ευρώπης. Η περιοχή εξάπλωσής του διαιρείται από την οροσειρά των Καρπαθίων σε δύο τμήματα. Το ένα τμήμα περιλαμβάνει την Τσεχία, Αυστρία, Ουγγαρία, Σλοβακία, Δυτική Ρουμανία, και Γιουγκοσλαβία. Το άλλο τμήμα ανατολικά των Καρπαθίων, περιλαμβάνει τη Νότια Ρουμανία, Βουλγαρία, Μακεδονία, και Θράκη. .
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές πεδινές χορτολιβαδικές εκτάσεις, με καλά αποστραγγιζόμενα εδάφη, οι οποίες συνήθως περικλείουν ανθρωπογενείς δραστηριότητες.
Απειλές:	Καταστροφή αποικιών και ενόχληση από εκχωματώσεις. Χρήση γεωργικών φαρμάκων. (47) Μετατροπή των στεπών σε καλλιεργήσιμα εδάφη. Εγκατάλειψη της βόσκησης. (75) Καταστροφή βιοτόπων λόγω επέκτασης και εντατικοποίησης των καλλιεργειών. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη του βιολογικού κύκλου και της πληθυσμιακής οικολογίας του είδους. Διατήρηση πληθυσμών σε φυσικά εκτροφεία.
Βιβλιογραφία:	47, 49, 83, 75, 25, 52, 34, 37, 46, 48, 73

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Tursiops truncatus</i>
Κοινή ονομασία:	Ρινοδέλφιο
Κατάστ. διατήρησης¹:	DD (IUCN), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Θαλάσσια περιοχή Ηπείρου, Ιονίου, Δ. Ελλάδας, Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, Β. Αιγαίου και Δωδεκανήσων.
Ενδιαίτημα:	Πελαγικές περιοχές ή κοτά σε ακτές και εκβολές ποταμών.
Απειλές:	Τυχαία σύλληψη από τράτες, τυχαία παγίδευση και σύλληψη σε δίχτυα ψαρέματος, τυχαία παγίδευση σε δίχτυα προστασίας υδατοκαλλιέργειών. (67) Θανάτωση από ψαράδες επειδή καταστρέφουν τα δίχτυα τους. Ατυχήματα με αλιευτικά εργαλεία (12) Παράνομη αλιεία, αυξημένη κίνηση στη θάλασσα, τουριστικές δραστηριότητες, ρύπανση (52) Θανάτωση από τους αλιείς επειδή τους καταστρέφουν τα δίχτυα. Επειδή ο πληθυσμός τους είναι απομονωμένος κινδυνεύει και από οποιαδήποτε επιδημία (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	67, 83, 51, 12, 4, 52, 44, 6, 39, 42

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Ursus arctos</i>
Κοινή ονομασία:	Αρκούδα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), II/a (CITES), Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά στους μεγάλους ορεινούς όγκους των Ανατολικών Αλπεων, Δυναρικών Αλπεων, Καρπαθίων, Καυκάσου, και της Βαλκανικής χερσονήσου. Σε χαμηλότερου υψομέτρου δάση απαντά μόνο στη Βόρεια Ρωσία, στη Σκανδιναβία, και στις χώρες της Βαλτικής. Στην Ελλάδα η εξάπλωσή της περιορίζεται στους ορεινούς όγκους της Πίνδου και της Ροδόπης.
Ενδιαίτημα:	Εκτεταμένα, μικτά ή αμιγή δάση φυλλοβόλων και κωνοφόρων της ορεινής και ημιορεινής ζώνης, με διάκενα βλάστησης (πάνω από τα 800 μέτρα υψόμετρο), περιοχές με άγρια οπωροφόρα, εγκατελλειμένοι αγροί, λιβάδια, παραποτάμιας εκτάσεις
Απειλές:	Παράνομο κυνήγι, εντατική δασοκομία, εντατική κτηνοτροφία και γεωργία, και κατακερματισμός και απομόνωση των ενδιαιτημάτων. (64) Θανατώσεις από τους ανθρώπους, απώλεια, κατακερματισμός και υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων. (66) Παράνομο κυνήγι. (75) Κυνήγι, υποβάθμιση βιοτόπων, χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων (46) Αλόγιστη χρήση γεωργικών φαρμάκων από τους γεωργούς. Χρήση δολωμάτων με δηλητήρια και γεωργικά φάρμακα. Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο. Οχληση από τον άνθρωπο κατά την περίοδο ανάπαυσης (στη φωλιά). Μείωση ενδιαιτημάτων (διάκενα στα δάση) και φυτικών ει (23) Απουσία μέτρων προστασίας του δάσους από Βουλγαρικής πλευράς (25) Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο. Οχληση από τον άνθρωπο κατά την περίοδο ανάπαυσης (στη φωλιά). Μείωση ενδιαιτημάτων (π.χ. διάκενα στα δάση) και διαθέσιμων τροφικών πηγών (π.χ. οπωροφόρων δέντρων και θάμνων). Αποψιλωτικές υλοτομίες (24) Καταστροφή βιοτόπων, παράνομη θήρα (52) Κατακερματισμός, υποβάθμιση, καταστροφή των βιοτόπων του λόγω διάνοιξης δρόμων, αναπτυξιακών έργων και κακής διαχείρισης δασικού πλούτου. Παράνομο κυνήγι (38)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Ελεγχος στην επέκταση των ηλεκτροφόρων φρακτών που δημιουργούνται προκειμένου να προστατευθούν παραγωγικές μονάδες. Πρόταση για επέκταση των αποζημιώσεων στις περιπτώσεις οι οποίες δεν καλύπτονται από την τρέχουσα νομοθεσία. Εντατικοποίηση της προσπάθειας ενημέρωσης των κτηνοτρόφων για το σύστημα αποζημιώσεων, μέσο ενημερωτικών φυλλαδίων. Εντατικοποίηση της ενημέρωσης των κυνηγών, και πληροφόρηση τους μέσω σεμιναρίων. Ανακατανομή

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

και αναδιαμόρφωση των υπαρχόντων κυνηγετικών καταφυγίων και δημιουργία νέων σε σχέση με τις περιοχές της αρκούδας. Εντατικοποίηση της φύλαξης μέσω της μόνιμης απασχόλησης και εκπαίδευσης του προσωπικού. Περιορισμός της διάνοιξης νέων δασικών δρόμων στις περιοχές της αρκούδας. Πρόταση για κλείσιμο του δευτερεύοντος δασικού οδικού δικτύου κατά τις εποχές που δεν πραγματοποιούνται δασικές εργασίες. Αναθεώρηση και βελτίωση του νομικού καθεστώτος προστασίας της αρκούδας, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Κλείσιμο των χωματερών στα χωριά και τους οικισμούς που βρίσκονται στις περιοχές της αρκούδας - εξεύρεση νέας λύσης για την εξυπηρέτηση των κατοίκων. Δημιουργία νέου κτηνιατρικού κέντρου για τις αρκούδες. Συστηματική και συνεχής παρακολούθηση των αρκούδων χρησιμοποιώντας ακόμη και ανιχνευτικές συσκευές. Ανάπτυξη συγκεκριμένων περιβαλλοντικών σπουδών στις περιοχές της καφέ αρκούδας. Στήριξη των παραδοσιακών μεθόδων άσκησης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Αναθεώρηση των δασοκομικών πρακτικών και των κανονισμών των δασικών διαχειριστικών σχεδίων. Προτάσεις στα τοπικά δασαρχεία να περιλαμβάνουν κατάλληλα οπωροφόρα δένδρα σε κάθε επιχείρηση αναδάσωσης. Έκδοση προεδρικών διαταγμάτων για την εφαρμογή συγκεκριμένων άρθρων του νόμου 1650/86. Έλεγχος των χρήσεων γης με σκοπό τη διατήρηση των δραστηριοτήτων στα τωρινά επίπεδα. Ενσωμάτωση περιβαλλοντικού σχεδίου δράσεων στα αρχικά στάδια σχεδιασμού μεγάλων έργων υποδομής. Κοινά Σχέδια Δράσης μεταξύ των χωρών που μοιράζονται περιοχές της αρκούδας. Θεώρηση των διαδρόμων μετακίνησης της αρκούδας ως περιοχές προτεραιότητας. Δημιουργία κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και πληροφόρησης στις δύο μεγάλες περιοχές της αρκούδας. Αύξηση του αριθμού των ειδικών που ασχολούνται με την αρκούδα σε οκτώ, ένα για κάθε νομό όπου απαντούν περιοχές της αρκούδας. Συνεχής επικοινωνία και σεμινάρια για τους κυνηγούς και τον τοπικό πληθυσμό. Δημιουργία ντοκιμαντέρ με θέμα την αρκούδα, και τηλεοπτικών μηνυμάτων για την ενημέρωση του κοινού. Αποτελεσματική αντιμετώπιση της λαθροθηρίας. Διασφάλιση επικοινωνίας των πληθυσμών μεταξύ τους, με δημιουργία, διατήρηση ή επέκταση των συνδετικών διαδρόμων. Δημιουργία πυρήνων στα δάση, όπου δεν θα επεμβαίνει ο άνθρωπος. Αποφυγή διάνοιξης τμημάτων του δάσους. Εφαρμογή υλοτόμησης τέτοιας που να εξασφαλίζει εκτάσεις χωρίς όχληση.

Βιβλιογραφία:

64, 66, 70, 47, 83, 75, 46, 50, 23, 25, 62, 24, 52, 41, 38

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ

Παράρτημα IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τάξον:	<i>Capra aegagrus dorcas</i>
Κοινή ονομασία:	Αγριοκάτσικο Γιούρων
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	Νήσος Γιούρα (Β. Σποράδες)
Ενδιαίτημα:	Απόκρημνες, ορεινές περιοχές με μακί ή φρύγανα, με έντονες κλίσεις και πέτρες κοντά σε δάση κωνοφόρων
Απειλές:	Γενετική υποβάθμιση λόγω μικρού μεγέθους του πληθυσμού (83) Κυνήγι, υβριδισμός με κατσίκια. (44)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	83, 44

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Delphinus delphis</i>
Κοινή ονομασία:	Κοινό δελφίνι
Κατάστ. διατήρησης¹:	V (Κόκκινο Βιβλίο), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Σχεδόν σε όλες τις ελληνικές θάλασσες. Κυρίως όμως στο Ιόνιο πέλαγος και στη θαλάσσια περιοχή των Σποράδων και της Πελοποννήσου
Ενδιαίτημα:	Θαλάσσια ενδιαίτηματα
Απειλές:	Ελλειψη τροφής λόγω υπεραλίευσης. Θανάτωση από τους ψαράδες επειδή τους καταστρέφουν τα δίκτυα. (84)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Καταγραφή και μελέτη των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού. Ορθολογική διαχείριση της αλιείας. Αποζημίωση των κατεστραμμένων δικτύων των ψαράδων.
Βιβλιογραφία:	51, 83, 4, 44, 39, 84, 73

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Dryomys nitedula*

Κοινή ονομασία: Δενδρομυωξός

Κατάστ. διατήρησης¹: R (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN

Εξάπλωση: Ευρέως διαδεδομένο είδος στην Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά στην Πελοπόννησο, Μακεδονία, Θράκη, Κυκλάδες και Ηπειρο

Ενδιαίτημα: Φυλλοβόλα δάση με θαμνώδη υπόροφο, δρυοδάση και μακί, ορισμένες φορές και σε δάση κωνοφόρων. Στην Θράκη απαντά κυρίως σε δασολίβαδα. Φωλιάζει στο φύλλωμα θάμνων, αλλά και σε τρύπες στα δέντρα, σε εγκαταλειμμένες φωλιές πουλιών ή σε μία "σφαίρα" την οποία κατασκευάζει από χόρτα.

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 47, 50, 41, 22, 75, 83, 26, 37, 38, 39, 7, 1, 43, 52, 51, 73

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Felis silvestris</i>
Κοινή ονομασία:	Αγριόγατα
Κατάστ. διατήρησης¹:	II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CITES, CORINE
Εξάπλωση:	Α. Μακεδονία & Θράκη, Κ. & Δ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Ηπειρος, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος. Υπάρχουν υποείδη ενδημικά της Ελλάδας
Ενδιαίτημα:	Φυλλοβόλα δάση, όπου κυριαρχεί η βελανιδιά. Ακολουθούν τα δάση οξιάς, και τα μικτά. Η ύπαρξη διάκενων είναι εξίσου σημαντική, όπως και η ύπαρξη πυκνής βλάστησης και οι ρωγμές βράχων τα οποία χρησιμοποιεί για καταφύγιο όταν κυνηγάει. Επίσης, απαντά στην περιφερειακή ζώνη μεγάλων δασών καθώς και σε βραχώδεις θαμνότοπους.
Απειλές:	Ο υβριδισμός με οικόσιτες γάτες είναι ειδικό πρόβλημα στη διατήρηση της αγριόγατας. (75) Χρήση δολωμάτων με δηλητήρια και γεωργικά φάρμακα (23) Καταστροφή - υποβάθμιση βιοτόπων, ανθρώπινη παρουσία, υβριδισμός με κατοικίδιες γάτες, ανταγωνισμός με το κουνάβι (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη των πληθυσμών του, ενημέρωση κοινού, αναπαραγωγή σε αιχμαλωσία.
Βιβλιογραφία:	47, 27, 50, 49, 41, 51, 75, 83, 23, 25, 34, 24, 26, 37, 38, 46, 48, 52, 73

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Grampus griseus</i>
Κοινή ονομασία:	Σταχτοδέλφιο
Κατάστ. διατήρησης¹:	R (Κόκκινο Βιβλίο), DD (IUCN), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CITES, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Είδος κοινό στη δυτική Μεσόγειο. Στην Ελλάδα έχει παρατηρηθεί στο Ιόνιο πέλαγος, στη θαλάσσια περιοχή της Β. Κρήτης και στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Βορείων Σποράδων και Χαλκιδικής
Ενδιαίτημα:	Θαλάσσια ενδιαίτηματα
Απειλές:	Ελλειψη τροφής λόγω υπεραλίευσης. Θανάτωση από ψαράδες λόγω καταστροφής των δικτύων τους. (84)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Καταγραφή και μελέτη των πληθυσμών στις ελληνικές θάλασσες. Ενημέρωση κοινού. Ορθολογική διαχείριση αλιείας. Αποζημίωση των ψαράδων για τα κατεστραμένα δίκτυά τους. Προστασία από την εθνική νομοθεσία.
Βιβλιογραφία:	51, 83, 44, 84

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Myotis daubentonii</i>
Κοινή ονομασία:	Μυωτίδα του Daubenton
Κατάστ. διατήρησης ¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται από τη Πορτογαλία και την Ιρλανδία μέχρι τα Ουράλια, και από τη Κεντρική Σκανδιναβία μέχρι τη Νότιο Ιταλία και τη Βόρειο Ελλάδα
Ενδιαίτημα:	Λίμνες, νερολακούβες και ρυάκια, αλλά συχνά κυνηγάει σε φυλλοβόλα και μικτά δάση. Καλοκαιρινά καταφύγια συνήθως είναι τα κοιλάματα στα δένδρα, αλλά μερικές φορές τα κτήρια, ρωγμές στα βράχια, και εγκαταλελειμμένες φωλιές της <i>Riparia riparia</i> . Διαχειμάζει σε σπηλιές, σε εγκαταλελειμμένα ορυχεία και σε κελάρια ή συγκεκριμένες καρβουναποθήκες στις μεγάλες πόλεις.
Απειλές:	Ελλειψη ώριμων δέντρων με κοιλότητες και παλιών κτηρίων για φώλιασμα. Ενόχληση στα καταφύγια (χειμερινά και θερινά) (23) Η διαταραχή κατά τη διαχείμαση και η απώλεια των καταφυγίων. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση συστάδων από ώριμα δένδρα.
Βιβλιογραφία:	41, 23, 83, 24, 75

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Myotis mystacinus</i>
Κοινή ονομασία:	Μουστακομυωτίδα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά σε όλη την Ευρώπη εκτός από τη Σκοτία και τη Δανία. Αγνώστη η εξάπλωσή του στην Ελλάδα
Ενδιαίτημα:	Κήποι, πάρκα και παράκτια ενδιαίτηματα. Κουρνιάζει σε κτήρια το καλοκαίρι, και κυρίως σε σπηλιές, ορυχεία, και κελάρια το καλοκαίρι.
Απειλές:	Χημικές ουσίες με τις οποίες γίνεται η τελική επεξεργασία του ξύλου. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Ειδική προστασία των σπηλιών αναπαραγωγής και διαχείμασης.
Βιβλιογραφία:	50, 41, 83, 37, 45, 51, 75

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Myotis nattereri</i>
Κοινή ονομασία:	Μυωτίδα του Natterer
Κατάστ. διατήρησης ¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), I (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη είναι ευρέως εξαπλωμένη στα κεντρικά και βόρεια. Στην Ελλάδα είναι άγνωστη η εξάπλωσή της
Ενδιαίτημα:	Είναι νυχτερίδα των δασών. Το καλοκαίρι κουρνιάζει σε κτήρια, κοιλώματα δένδρων, και μερικές φορές κάτω από γέφυρες. Διαχειμάζει σε σπηλιές, ορυχεία, και κελάρια. Κυριότερα ενδιαιτήματα διατροφής είναι τα όρια των δασών, πάρκα, περιθώρια δρόμων και περιοχές με νερό.
Απειλές:	Ελλειψη ώριμων δέντρων με κοιλότητες και παλιών κτηρίων για φώλιασμα. Ενόχληση στα καταφύγια (χειμερινά και θερινά) (23) Απειλείται από την απώλεια των σπηλαίων. (75)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση συστάδων από ώριμα δένδρα. Ειδική προστασία των σπηλαίων αναπαραγωγής και διαχείμασης.
Βιβλιογραφία:	41, 23, 83, 75

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Pipistrellus kuhli</i>
Κοινή ονομασία:	Λευκονυχτερίδα
Κατάστ. διατήρησης¹:	V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά στα κεντρικά και νότια. Στην Ελλάδα απαντά στα νησιά του Ιονίου, στην Κρήτη, στην Πελοπόννησο, στην Μακεδονία και στην Ηπειρο.
Ενδιαίτημα:	Επιδεικνύει μεγάλο βαθμό συμβίωσης με τους ανθρώπους αφού είναι κοινό ή απαντά σε αθονία σε αστικές περιοχές. Η παρουσία του σχετίζεται με σχετικά ζεστές πεδινές εκτάσεις και ορεινές περιοχές που βρίσκονται σε χαμηλά υψόμετρα. Ως καταφύγιο το καλοκαίρι προτιμάει ρωγμές σε παλαιά και νέα κτήρια ενώ το χειμώνα ρωγμές σε βράχια ή κελάρια.
Απειλές:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προστασία σπηλαίων. Εγκατάληψη της χρήσης τοξικών χημικών σε εργασίες ανακαίνισης κτηρίων.
Βιβλιογραφία:	4, 50, 83, 41, 33, 37, 51, 75

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

ΕΡΠΕΤΑ

Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τάξον: *Caretta caretta*

Κοινή ονομασία: Καρέτα

Κατάστ. διατήρησης:¹ Ε (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), I/A (CITES), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Σύμβαση της Βαρκελώνης, προστατεύεται τοπικά με Κ.Υ.Α.

Εξάπλωση: Εξαπλώνεται στη Μεσόγειο θάλασσα. Στην Ελλάδα απαντά στην θαλάσσια περιοχή της Θεσσαλίας, της Ηπείρου, της Κρήτης, της Δ. Ελλάδας, της Πελοποννήσου και στο Ιόνιο και Αιγαίο πέλαγος.

Ενδιαίτημα: Αμμόδεις παραλίες και αμμοθίνες για την ωτοκία. Υποτροπικές και εύκρατες θάλασσες για την ανάπτυξη, τη διατροφή και τη διαχείριση (άγνωστες οι προτιμήσεις του ενδιαίτηματος στη θάλασσα).

Απειλές: Δεν προσεγγίζει την ακτή Ψιλής Αμμου, όπου θα μπορούσε να αποθέσει τα αυγά, λόγω ενόχλησης από την τουριστική ανάπτυξη (2)

Επανάληψη αυτών που αναφέρονται και στις άλλες ΕΠΜ του Αιγαίογλαρου (δηλ. 15-19). (17)

Μεγάλη τουριστική πίεση στις παραλίες ωτοκίας. Διάβρωση των παραλιών από ανθρωπογενή και φυσικά αίτια. Κατάκλυση των παραλιών από θαλασσινό νερό. Ατυχήματα που προκαλούνται από σκάφη. Τυχαία ή μη σύλληψη από αλιευτικά σκάφη. (71)

Παρεμπόδιση αναπαραγωγής από ανεξέλεγκτη τουριστική δραστηριότητα (18)

Καταστροφή ή υποβάθμιση των καταφυγίων και των περιοχών φωλιάσματος, λόγω τουριστικής και οικιστικής ανάπτυξης (39)

Καταστροφή και υποβάθμιση βιοτόπων και περιοχών ωτοκίας λόγω άναρχης τουριστικής ανάπτυξης. Θήρευση των αυγών από τις αλεπούδες. Παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία. Ρύπανση της θάλασσας από πλαστικά, μέταλλα κ.ά (42)

Καταστροφή περιοχών ωτοκίας, φώτα, αλιεία, αλιευτικά εργαλεία, θήρευση, ρύπανση από πλαστικά, βαρέα μέταλλα και υδρογονάνθρακες (52)

Απειλείται από την τουριστική πίεση, από τα διερχόμενα ταχύπλοα σκάφη, από τη τυχαία σύλληψη από τα αλιευτικά σκάφη, και από τη ρύπανση των θαλασσών. (76)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Ανάπτυξη συστηματικής και αξιόπιστης έρευνας πάνω στις χελώνες και τα ενδιαίτηματά τους. Πρόγραμμα συστηματικής ενημέρωσης του κοινού. Αποκατάσταση των σημαντικών περιοχών ωτοκίας. Ανάπτυξη και εφαρμογή μέτρων προστασίας που σχετίζονται με τη θνησιμότητα των χελωνών που προκαλούν η παράκτια αλιεία και τα σκάφη αναψυχής. Οργάνωση σεμιναρίων εκπαίδευσης, σε μεσογειακό επίπεδο, διαχείρισης θαλασσίων και παράκτιων ενδιαιτημάτων της θαλάσσιας χελώνας. Ανάπτυξη διεθνών δικτύων συλλογής δεδομένων για χελώνες που εξοικειλουν και ίδρυση, όπου είναι δυνατόν κέντρων πρώτων βοηθειών και αποκατάστασης χελωνών. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στη μελέτη των βασικών οικολογικών θερμοκρασιών, στη χρήση τηλεμετρίας για

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

την μελέτη των κυρίων μεταναστευτικών οδών και άλλων βιολογικών παραμέτρων, και στη γενετική ανάλυση για τον καθορισμό διακριτών πληθυσμών και πληθυσμιακών δομών στις περιοχές διαχείμασης και διατροφής. Απαγόρευση της θήρευση, μεταφοράς, αιχμαλωσίας και εμπορίας του είδους και των προϊόντων του, σε ολόκληρη την Ελλάδα. Έλεγχος της τουριστικής δραστηριότητας στην παραλία Παλαιόπολης, απαγόρευση της ελεύθερης κατασκήνωσης, ενημέρωση και περιβαλλοντική εκπαίδευση. Καταγραφή των ατυχημάτων που συμβαίνουν σε άτομα του είδους. Συνεργασία με τοπικούς φορείς για την υλοποίηση προγραμμάτων προστασίας του είδους. Παύση μεταφοράς και απόθεσης υλικών από τη λ/θ Κοτυχίου στη θάλασσα. Καθορισμός αυστηρά προστατευόμενων περιοχών & κανονισμού λειτουργίας και διαχείρισης αυτών. Σύσταση φορέα εφαρμογής & παρακολούθησης των μέτρων προστασίας.

Βιβλιογραφία: 70, 2, 5, 4, 51, 12, 32, 17, 19, 21, 60, 70, 71, 26, 27, 29, 28, 30, 33, 35, 18, 45, 39, 44, 15, 16, 42, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Elaphe quatuorlineata</i>
Κοινή ονομασία:	Λαφιάτης, λαφίτης
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Το είδος στην Ευρώπη εξαπλώνεται από τη Βορειοδυτική Ιταλία μέχρι το Ρωσικό Καύκασο στα ανατολικά. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα και σε πολλά νησιά του Αιγαίου
Ενδιαίτημα:	Κοντά σε νερό και κατοικίες, καλλιεργούμενες περιοχές με φυτοφράχτες, μακί, λιβάδια, ανοιχτά δάση, χέρσες πετρώδεις περιοχές
Απειλές:	Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30) Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο, που το θεωρεί επικίνδυνο (39) Υπερβολική συλλογή (19) Καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση (52) Ανθρωπογενείς παρεμβάσεις στα ενδιαίτημά του. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αύξηση της διαθέσιμης τροφής. Προστασία των ενδιαιτημάτων του. Αυστηρότερος έλεγχος της παράνομης συλλογής ζώων. Διατήρηση της σύνδεσης των ενδιαιτημάτων του μέσω οικολογικών διαδρόμων. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού.
Βιβλιογραφία:	47, 4, 34, 48, 50, 45, 13, 51, 24, 25, 26, 35, 27, 28, 30, 41, 46, 37, 38, 39, 40, 8, 44, 19, 1, 42, 43, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Elaphe situla</i>
Κοινή ονομασία:	Σπιτόφιδο, οχέντρι
Κατάστ. διατήρησης¹ :	DD (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	ΝΑ Ευρώπη (ΝΔ Βαλκάνια, Ν Ιταλία, Σικελία, Μάλτα). Σε ολόκληρη την Ελλάδα (Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία, Ηπειρος, Ιόνιο, Αιγαίο, Κρήτη, Δ. Ελλάδα, Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Αττική)
Ενδιαίτημα:	Φρύγανα, μακί, φυλοβόλα δάση, καλλιέργειες, κήποι, ελαιώνες, βραχώδεις περιοχές, παραλίμνια βλάστηση, ηλιόλουστα περιβάλλοντα με πέτρες και χαλίκια (άκρες αγρών και δρόμων, ερείπια, όχθες ρυακιών). Χρησιμοποιεί πέτρες και σχισμές τοίχων ως καταφύγια
Απειλές:	Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω υπεράντλησης για αρδευτικούς σκοπούς. Ρύπανση από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού της Αγιάς. (31) Εσκεμμένη θανάτωση από τον άνθρωπο. Παράνομη συλλογή (11) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Ανεξέλεγκτη συλλογή (22) Συλλογή από τον άνθρωπο. Περιορισμός διάκενων στα δάση (23) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24) Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46) Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο, που το θεωρεί επικίνδυνο (39) Συλλογή από τον άνθρωπο (8) Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει. Το σκοτώνουν κυνηγοί ή γεωργοί από άγνοια (9) Καταστροφή βιοτόπων του (10) Καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση και συλλογή ατόμων (52) Απειλείται από την έντονη οικιστική ανάπτυξη. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων). Διατήρηση της σύνδεσης των ενδιαιτημάτων με οικολογικούς διαδρόμους. Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού.
Βιβλιογραφία:	5, 47, 4, 34, 50, 31, 11, 15, 22, 45, 32, 13, 51, 18, 21, 23, 24, 35, 27, 29, 30, 41, 46, 33, 37, 38, 39, 8, 44, 7, 1, 9, 10, 43, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?/: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Emys orbicularis</i>
Κοινή ονομασία:	Βαλτοχελώνα, στικτόλαιμη νεροχελώνα
Κατάστ. διατήρησης¹:	LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά σχεδόν σε όλη την Ευρώπη, εκτός από το κεντρικό τμήμα, τα Βρετανικά νησιά, και τη Σκανδιναβία. Στην Ελλάδα απαντά στην Μακεδονία, στη Θράκη, στη Θεσσαλία, στην Ηπειρο, στα νησιά του Ιονίου, στην Κρήτη, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στην Στερεά Ελλάδα και στην Αττική
Ενδιαίτημα:	Βάλτοι, έλη, τέλματα, τάφροι, λίμνες, ρυάκια, ποτάμια με αργή ροή, παραποτάμια δάση. Πεδιάδες, ακτές και θίνες. Αποφεύγει τα καθαρά νερά και το δυνατό ρεύμα. Προτιμά ήρεμα νερά με πυκνή βλάστηση.
Απειλές:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15) Εκχερσώσεις (26) Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27) Χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46) Αποξήρανση μικρών νερόλακκων (16) Σχετικά ευαίσθητο είδος. Κινδυνεύει από τη ρύπανση βιοτόπων και τα τεχνικά έργα υδροδότησης, αποξήρανσης. Γενικά στην Ελλάδα δεν κινδυνεύει (9) Καταστροφή βιοτόπων, ρύπανση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού. Προστασία και αειφορική διαχείριση των επιφανειακών εσωτερικών υδάτων. Έργα συντήρησης νερόλακκων (εκβαθύνσεις, μικρές διευθετήσεις) και δημιουργίας δικτύου νερόλακκων όπου κριθεί αναγκαίο.
Βιβλιογραφία:	47, 78, 34, 48, 50, 35, 51, 4, 15, 13, 26, 24, 27, 30, 41, 45, 46, 37, 39, 40, 6, 16, 7, 9, 42, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Macrovipera schweizeri</i>
Κοινή ονομασία:	Οχιά της Μήλου
Κατάστ. διατήρησης¹:	V (Κόκκινο Βιβλίο), CR (IUCN), E (Eur. List)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II), ΠΔ67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Ενδημικό είδος των Δυτικών Κυκλάδων με κυριότερη περιοχή εξάπλωσης την Δυτική Μήλο. Μικρότεροι πληθυσμοί απαντούν στα νησιά Κίμωλος, Πολύαιγος και Σίφνος
Ενδιαίτημα:	Φρύγανα και μακί, ανοιχτές περιοχές με θάμνους και πέτρες, βράχοι, ξερολιθιές, καλλιέργειες, λιβάδια, καλαμώνες, αποξηραμένοι χείμαρροι, κοίτες ρεματιών και πλαγιές κοντά σε ρεματιές, νερόλακοι
Απειλές:	Συρρίκνωση ενδιαιτημάτων λόγω ανθρώπινης επέμβασης, ηθελημένη ή τυχαία θανάτωση από τον άνθρωπο. Οι εξορυκτικές δραστηριότητες μεγιστοποιούν τους κινδύνους αυτούς. Μεγαλύτερη απειλή η παράνομη συλλογή και οι πυρκαγιές (5) Απώλειες στους δρόμους από τα αυτοκίνητα, σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο, παράνομη συλλογή. Θανάτωση νεαρών ατόμων από γάτες και αρουραίους. Συρρίκνωση των κατάλληλων βιοτόπων λόγω αλλαγών στις χρήσεις γης. (11) Ανθρώπινες οικονομικές δραστηριότητες. (70) Αγνοια, συλλογή ατόμων (52) Εσκεμμένη θανάτωση και λατομικές δραστηριότητες στις περιοχές όπου υπάρχει. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Οριοθέτηση περιοχής προστασίας του είδους, στην οποία θα επιτρέπονται μόνο συγκεκριμένες δραστηριότητες, με στόχο την προστασία της οχιάς και των σημαντικών ενδιαιτημάτων της περιοχής. Αυστηρός έλεγχος της συλλογής ατόμων του είδους.
Βιβλιογραφία:	5, 11, 70, 52, 76, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Mauremys caspica</i>
Κοινή ονομασία:	Γραμμωτόλαιμη νεροχελώνα, ποταμοχελώνα, καναλοχελώνα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	N Βαλκάνια, ΒΔ Αφρική, ΝΔ Ασία. Στην Ελλάδα απαντά σχεδόν σε όλη την ηπειρωτική χώρα και στα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου
Ενδιαίτημα:	Μόνιμες υδατοσυλλογές με στάσιμα ή ρέοντα ύδατα (π.χ. παραποτάμια δάση, αποστραγγιστικές τάφροι, μικρές λίμνες, εποχιακά τέλματα, λιμνοθάλασσες, και αροτριάδες καλλιέργειες, περιβόλια, κήποι, φράχτες και οικισμοί κοντά σε υδροτόπους). Ανέχεται κάπως τα ρυπασμένα κι ευτροφικά ή λασπώδη νερά.
Απειλές:	Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω απρογραμματίστης λήψης του για άρδευση. Λύματα αποχέτευσης παρακείμενου οικισμού Αγιάς (31) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υδροτόπων (15) Ρύπανση νερών και μείωση διαθέσιμων ενδαιτημάτων. Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής της Αχοβαδόλιμνης εγκυμονεί κινδύνους για τους μικρούς πληθυσμούς του είδους (11) Δυνητική ρύπανση των νερών από απόβλητα, μείωση επιφανειακών νερών λόγω υδρομαστεύσεων (22) Δεν διαθέτει η περιοχή κατάλληλες θέσεις για το είδος (8) Εκχερώσεις (26) Χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Περιορισμός των διαθέσιμων κατάλληλων ενδαιτημάτων λόγω άναρχης οικοδόμησης. Οχληση από τους επισκέπτες. Ρύπανση των νερών της λίμνης από κακό αποχετευτικό σύστημα (33) Η περιορισμένη κατανομή και οι απομονωμένοι πληθυσμοί το καθιστούν ευάλωτο (39) Ρύπανση βιοτόπων και τεχνικά έργα υδροδότησης, αποξήρανσης. Γενικά στην Ελλάδα δεν κινδυνεύει (9) Καταστροφή βιοτόπων, ρύπανση, συλλογή ατόμων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδαιτημάτων. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού. Προστασία και αειφορική διαχείριση των επιφανειακών εσωτερικών υδάτων. Έργα συντήρησης νερόλακκων (εκβαθύνσεις, μικρές διευθετήσεις) και δημιουργίας δικτύου νερόλακκων όπου κριθεί αναγκαίο.
Βιβλιογραφία:	2, 47, 4, 78, 34, 48, 31, 35, 51, 15, 11, 22, 8, 32, 19, 26, 24, 27, 28, 30, 36, 41, 45,

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

46, 33, 37, 39, 40, 6, 1, 9, 42, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Testudo graeca</i>
Κοινή ονομασία:	Ελληνική χελώνα, Γραικοχελώνα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	VU (IUCN), II/A (CITES), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στην Μεσόγειο. Στην Ελλάδα έχει καταγραφεί στην Μακεδονία, στη Θράκη, στην Θεσσαλία, στην Ηπειρο, στην Στερεά Ελλάδα και σε πολλά νησιά του Αιγαίου.
Ενδιαίτημα:	Μακί, πευκοδάση, δασωμένες περιοχές σχετικά μεγάλων υψομέτρων, ανοιχτές εκτάσεις και ξέφωτα δασών, φρύγανα, καλλιέργειες (π.χ. ελαιώνες), αγροτική οικιστική ζώνη
Απειλές:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Καταστροφή βιοτόπων, φωτιές, συλλογή ατόμων, εμπορία (52) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46) Καταστροφή και υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων του, συλλογή από τουρίστες. Η τουριστική ανάπτυξη στη Βορειοανατολική Ελλάδα έχει μερικές φορές αλλάξει δραματικά τα φυσικά ενδιαιτήματα του είδους. Η αλλοίωση των ενδιαιτημάτων, κυρίως λόγω των σύγχρονων γεωργικών πρακτικών, έχει επηρεάσει την αναπαραγωγική επιτυχία στα Βαλκάνια. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση των φυσικών ενδιαιτημάτων και της σύνδεσής τους με οικολογικούς διαδρόμους.
Βιβλιογραφία:	2, 47, 78, 34, 48, 49, 35, 51, 15, 13, 25, 70, 24, 28, 52, 6, 41, 46, 83, 45, 37, 40, 38, 44, 7, 76

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Testudo hermanni</i>
Κοινή ονομασία:	Ονυχοχελώνα, λιβαδοχελώνα, μεσογειακή χελώνα
Κατάστ. διατήρησης¹:	LR (IUCN), II/A (CITES), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Αντιπροσωπευτικό των Βαλκανίων. Εξαπλώνεται από τη Σλοβενία και τη Βόρεια Ρουμανία στο Βορρά έως την Πελοπόννησο στο νότο. Στην Ελλάδα απαντά επίσης στη Μακεδονία, στη Θράκη, στη Θεσσαλία, στην Ηπειρο, στη Δ. Ελλάδα, στην Στερεά Ελλάδα, και στην Αττική. Δεν απαντά στα Ελληνικά νησιά, εκτός από την Κέρκυρα και την Εύβοια.
Ενδιαίτημα:	Θαμνότοποι, κατοικημένες περιοχές, παραποτάμια δάση, δρυοδάση, ξέφωτα δασών, μακί, αροτριάδες καλλιέργειες, περιβόλια, κήποι, φράχτες, ανοιχτές εκτάσεις χαμηλών υψομέτρων
Απειλές:	Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24) Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27) Καταστροφή βιοτόπων, συλλογή (30) Καταστροφή βιοτόπων, φωτιές, συλλογή ατόμων, εμπορία (52) Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46) Ανθρωπογενής αλλοίωση των βιοτόπων του, χρήση γεωργικών φαρμάκων, έλλειψη καταφυγίων και θέσεων φωλεοποίησης (39) Η δάσωση ανοιχτών περιοχών περιορίζει το ενδιαίτημα του είδους (8) Τουριστική ανάπτυξη, οικιστική ανάπτυξη, φωτιές, διάνοιξη δρόμων οι οποίοι πιθανώς να διευκολύνουν την πρόσβαση στα ενδιαιτήματά τους. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Περιορισμός των ορίων ταχύτητας και απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους. Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού.
Βιβλιογραφία:	47, 78, 34, 48, 50, 49, 51, 4, 25, 70, 23, 24, 26, 27, 30, 52, 41, 42, 46, 83, 18, 45, 37, 38, 39, 8, 1, 43, 76

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ? : άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Testudo marginata</i>
Κοινή ονομασία:	Κρασπεδοχελώνα, βραχοχελώνα
Κατάστ. διατήρησης¹:	II/A (CITES), R (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στη Βαλκανική χερσόνησο και στην Ιταλία. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα εκτός από το τμήμα μεταξύ του ποταμού Αλιάκμονα και του ποταμού Εβρου. Επίσης, απαντά σε μερικά νησιά π.χ. στον Αργοσαρωνικό, στις Σποράδες, και στην Πάρο. Μια μικρή αποικία απαντά στη νότιο Αλβανία κοντά στα σύνορα με την Ελλάδα. Μια άλλη μικρή αποικία που απαντά στη Σαρδηνία φαίνεται να έχει εισαχθεί εκεί από την Ελλάδα
Ενδιαίτημα:	Φρύγανα, μακί, παραποτάμια δάση, δρυοδάση, ξέφωτα δασών, λοφώδεις ορεινές περιοχές, ανοιχτές εκτάσεις, καλλιέργειες, οικισμοί, ακτές, θίνες
Απειλές:	Βόσκηση, πυρκαγιές, διάβρωση (26) Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27) Ανθρώπινες δραστηριότητες, φωτιές, συλλογή ατόμων, εμπορία (52) Ανθρωπογενής αλλοίωση των βιοτόπων του, χρήση γεωργικών φαρμάκων, έλλειψη καταφυγίων και θέσεων φωλεοποίησης (39) Η δάσωση ανοιχτών περιοχών περιορίζει το ενδιαίτημα του είδους (8) Εγκλωβίζεται σε πυρκαγιές. Σκοτώνεται από αυτοκίνητα. Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει (9) Ανεξέλεγκτη αστική ανάπτυξη, εντατικές καλλιέργειες, συλλογή ζώων για εμπόριο. Οι μικροί πληθυσμοί αντιμετωπίζουν επιπλέον προβλήματα (εύρεση ζευγαριού, ζευγάρι με συμπάτρια κοινά είδη και στείρα υβρίδια) κατά την αναπαραγωγή. (74)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση ανοιχτών θέσεων στα φυλλοβόλα δάση με βόσκηση ή κοπή χόρτων. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού. Λήψη ειδικών μέτρων στις περιοχές με τουριστική ανάπτυξη γιατί τα νεαρά άτομα συλλέγονται από τους τουρίστες.
Βιβλιογραφία:	78, 35, 51, 13, 70, 26, 27, 52, 83, 18, 45, 39, 8, 44, 7, 9, 1, 42, 43, 74, 76

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Vipera ursinii</i>
Κοινή ονομασία:	Οχιά των λιβαδιών
Κατάστ. διατήρησης ¹:	R (Κόκκινο Βιβλίο), EN (IUCN), I/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CITES, CORINE
Εξάπλωση:	Η Ελλάδα αποτελεί το νοτιότερο όριο εξάπλωσής του στην Ευρώπη. Απαντά σε ορισμένες αποκομμένες μεταξύ τους περιοχές (οροσειρά Πίνδου: Δ. Μακεδονία και Ηπειρος, Όρος Κόζιακας: Δυτική Θεσσαλία)
Ενδιαίτημα:	Αλπικά και υποαλπικά λιβάδια και χαλικώδεις απότομες πλαγιές (σάρες), με αραιή θαμνώδη και ποώδη βλάστηση.
Απειλές:	Καταστροφή βιοτόπων, συλλογή ατόμων (52) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (π.χ. γεωργικά φάρμακα, αλλαγές χρήσης γης). (46) Καταστροφή ενδιαιτημάτων, κατασκευή χιονοδρομικών κέντρων και δρόμων. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Εχει ανάγκη προστασίας επειδή οι πληθυσμοί του είναι ολιγάριθμοι και απομονωμένοι. Για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων προστασίας απαιτούνται συστηματικές πληθυσμιακές μελέτες, χαρτογράφηση των ενδιαιτημάτων του και καταγραφή των οικολογικών απαιτήσεων του.
Βιβλιογραφία:	13, 52, 70, 41, 46, 83, 38, 76

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

ΕΡΠΕΤΑ

Παράρτημα IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τάξον:	<i>Ablepharus kitaibelli</i>
Κοινή ονομασία:	Αβλέφαρος, μικρό κονάκι
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά κυρίως στην νότιο Ελλάδα (π.χ. Πελοπόννησος) και στα νησιά του Αιγαίου.
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές, λιβαδικές, λοφώδεις εκτάσεις, με ποώδη βλάστηση και πέτρες. Αμμοθίνες, μακί, φρύγανα, καλλιέργειες (π.χ. ελαιώνες) και ξερολιθιές.
Απειλές:	Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υποόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαίτηματα (23) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15) Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Αλλοίωση των βιοτόπων από ανθρώπινη παρέμβαση (39) Αναδασώσεις, αλλαγή των χρήσεων γης, καταστροφή των ενδιαιτημάτων από την γεωργία και τις βιομηχανικές δραστηριότητες. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού
Βιβλιογραφία:	47, 4, 1, 50, 35, 41, 51, 11, 12, 19, 23, 8, 8, 15, 16, 27, 28, 30, 45, 18, 39, 7, 42, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Algyroides moreoticus</i>
Κοινή ονομασία:	Σαύρα του Μοριά, Πελοποννησιακή σαύρα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Νότιας Ελλάδας. Απαντά στην Πελοπόννησο, στα νησιά Ιθάκη, Κεφαλονιά, Ζάκυνθο και Σταμφάνη του Ιονίου και στο νησί Ψιλή του Αργολικού κόλπου.
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτά δάση ή σε διάκενα των δασών, θαμνότοποι, καλαμώνες, όχθες ποταμών, φυτοφράκτες, παρυφές καλλιεργούμενων εκτάσεων, και σωροί φύλλων.
Απειλές:	Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Καταστροφή ενδιαιτημάτων λόγω πυρκαϊών, εκχέρσωσης δασών, γεωργίας, τουρισμού και άλλων ανθρώπινων δραστηριοτήτων. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυτοφρακτών στις γεωργικές εκτάσεις και των οπωροφόρων δένδρων στα λιβάδια και στους εγκαταλειμμένους οικισμούς.
Βιβλιογραφία:	4, 1, 51, 8, 30, 42, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Algyroides nigropunctatus</i>
Κοινή ονομασία:	Κερκυραϊκή σαύρα, σαύρα της Πίνδου
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Απαντά στη Δυτική Ελλάδα και στα νησιά του Ιονίου.
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτά δάση, θαμνώδεις περιοχές, όρια καλλιεργείων, ελαιοχώραφα, αστικό περιβάλλον.
Απειλές:	Ανθρώπινες δραστηριότητες γενικώς. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού
Βιβλιογραφία:	4, 50, 41, 13, 27, 45, 39, 38, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Chalcides ocellatus</i>
Κοινή ονομασία:	Λιακόφι
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα (π.χ. Κρήτη, Αττική, Πελοπόννησος, Αιτωλοακαρνανία, Ηπειρος).
Ενδιαίτημα:	Κατοικημένες περιοχές και καλλιεργούμενες εκτάσεις, αμμώδεις πεδινές περιοχές, σχισμές ή τρύπες στο έδαφος, κάτω από πέτρες.
Απειλές:	Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31) Αλλοίωση των βιοτόπων από ανθρώπινη παρέμβαση (39) Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει (9) Καταστροφή βιοτόπων του (10) Εντατικοποίηση της γεωργίας και την χρήση γεωργικών φαρμάκων. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	31, 3, 51, 21, 29, 45, 32, 33, 39, 9, 10, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Chamaeleo chamaeleon</i>
Κοινή ονομασία:	Χαμαιλέοντας, δρεπανούρα
Κατάστ. διατήρησης¹:	R (Κόκκινο Βιβλίο), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται κατά μήκος των ακτών της Μεσογείου, από την Βόρεια Αφρική, την Μέση Ανατολή, την Ιβηρική χερσόνησο και τη νότια ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα. Επίσης απαντά σε πολλά νησιά της Μεσογείου (Κύπρος, Κρήτη, Σάμος, Χίος, Μάλτα και Σικελία)
Ενδιαίτημα:	Ξηρές περιοχές με παράκτια βλάστηση και σε αμμόλοφους. Συχνά απαντά στον υπόροφο των πεύκων σε αμμώδη εδάφη.
Απειλές:	Με βάση τις μελέτες που έχουν γίνει στη Νότια Πορτογαλία και στην Ισπανία οι κυριότερες απειλές είναι: α) η εντατικοποίηση της γεωργίας και η χρήση γεωργικών φαρμάκων και β) η έλλειψη καθεστώτος προστασίας και διατήρησης των ενδιαιτημάτων του. (70) Συλλαμβάνεται και μεταφέρεται σε αυλές, ακόμη και εκτός Σάμου (2) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15) Καταστροφή και υποβάθμιση βιοτόπων, συλλογή ατόμων (52) Τουριστική ανάπτυξη, παράνομο εμπόριο, φωτιές και εντατικοποίηση της γεωργίας. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων και της σύνδεσής του με οικολογικούς διαδρόμους.
Βιβλιογραφία:	70, 2, 15, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Chelonia mydas</i>
Κοινή ονομασία:	Χελώνα Μύδας, Τρίτωνας, Πρασινοχελώνα, πράσινη θαλασσοχελώνα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), EN (IUCN), I/A (CITES), E (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στη Μεσόγειο. Οι κυριότερες θέσεις φωτοκίας βρίσκονται στα παράλια της Τουρκίας και της Κύπρου. Στα Ευρωπαϊκά νερά της Μεσογείου σπάνια το συναντάμε. Καταγράφηκαν μεμονωμένα άτομα στη Ρόδο, στο Μεσολόγγι και στον Λακωνικό κόλπο
Ενδιαίτημα:	Τροπικά νερά.
Απειλές:	Καταστροφή ή υποβάθμιση των ακτών στις περιοχές αναπαραγωγής, τυχαίες συλλήψεις σε δίχτυα και θήρευση για το κρέας (17) Καταστροφή και υποβάθμιση των περιοχών αναπαραγωγής, Ρύπανση, κυνήγι, αλιευτικά εργαλεία (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	70, 4, 17, 71, 39, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Coluber caspius*

Κοινή ονομασία: Ζαμενής, αστραπόφιδο

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης

Εξάπλωση: Στην Ευρώπη εξαπλώνεται στη Δυτική Τουρκία, στην Ελλάδα, στην Αλβανία, στην Βουλγαρία, στην Πρώην Γιουγκοσλαβία, στην Ουγγαρία, και στην Μολδαβία. Στην Ελλάδα απαντά στις Κυκλάδες, στα νησιά του ΒΑ Αιγαίου, στα Δωδεκάνησα, στην Ηπειρο, στη Μακεδονία, στη Θράκη

Ενδιαίτημα: Ανοιχτές εκτάσεις. Ξέφωτα δασωμένων περιοχών. Αγροτικές εκτάσεις, αγροτική οικιστική ζώνη. Λιβάδια, θαμνώνες, φυτοφράχτες, δασύλλια.

Απειλές: Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23)

Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού.

Βιβλιογραφία: 47, 34, 48, 50, 41, 22, 23, 13, 16, 24, 35, 27, 28, 38, 6, 44, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Coluber jugularis</i>
Κοινή ονομασία:	Μαύρος ζαμένης
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Κυκλάδες, Δωδεκάνησα, Β. Ελλάδα
Ενδιαίτημα:	Εγκαταλειμμένες καλλιέργειες. Καλλιέργειες με διάσπαρτα δέντρα και θαμνοφράχτες. Περιοχές με διάσπαρτους θάμνους. Πευκοδάση. Υποβαθμισμένα μακί και φρύγανα.
Απειλές:	Μέτριας έντασης απειλή η υποβάθμιση ενδιαιτημάτων (3)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αποκατάσταση οικοτόπων και διαχείριση εγκαταλειμμένων καλλιεργειών που αποτελούν ενδιαίτημα σημαντικών ειδών.
Βιβλιογραφία:	3, 12, 45, 37, 40, 46, 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Coluber najadum</i>
Κοινή ονομασία:	Σαΐτα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ν. Βαλκάνια, Α. Αδριατική. Ηπειρωτική Ελλάδα
Ενδιαίτημα:	Μακί, θαμνώδεις και βραχώδεις πλαγιές, χέρσα εδάφη, ξηρά δάση, παρυφές δασών, ελαιώνες, αμπελώνες, κήποι, παρυφές δρόμων, ερείπια, όχθες ρυακιών, κατοικημένες περιοχές.
Απειλές:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Σκόπιμη θανάτωση (16) Περιορισμός διάκενων στα δάση (23) Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30) Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο, που το θεωρεί επικίνδυνο (39) Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει. Το σκοτώνουν κυνηγοί ή γεωργοί από άγνοια (9) Απειλείται από την εσκεμμένη θανάτωση. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιατημάτων και της σύνδεσης των βιοτόπων του είδους με οικολογικούς διαδρόμους. Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Διατήρηση φυτοφρακτών στις αγροτικές περιοχές. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Αυστηρός έλεγχος της συλλογής και κατοχής φιδιών. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού.
Βιβλιογραφία:	47, 48, 50, 41, 8, 51, 15, 13, 16, 23, 35, 27, 28, 30, 45, 38, 39, 6, 1, 9, 42, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Coluber nummifer*

Κοινή ονομασία: Ζαμενής της Ρόδου, Λεβαντόφιδο

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης

Εξάπλωση:

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Σκόπιμη θανάτωση (16)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:

Βιβλιογραφία: 16, 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Coronella austriaca*

Κοινή ονομασία: Ασινόφιδο

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE

Εξάπλωση: Κεντρική και νότια Ευρώπη. Στην Ελλάδα απαντά στην κεντρική Πελοπόννησο, στη Μακεδονία, στη Θράκη και στην Ηπειρο

Ενδιαίτημα: Στο μεγαλύτερο μέρος της εξάπλωσης του, το συναντάμε σε ξηρά, πετρώδη, ορεινά ενδιαιτήματα. Στο νοτιοανατολικό τμήμα της εξάπλωσής του όμως το βρίσκουμε σε αμμώδη και χέρσα περιβάλλοντα. Επίσης, απαντά σε παρόχθιες διαπλάσεις, σε φυλλοβόλα δάση, σε ξέφωτα με ξηρό έδαφος και πέτρες, σε βοσκημένες περιοχές, και σε φυλλοβόλα δάση σε υψόμετρο άνω των 500 μέτρων.

Απειλές: Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού.

Βιβλιογραφία: 47, 50, 41, 23, 7, 1, 43, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Cyrtopodion kotschy</i>
Κοινή ονομασία:	Κασίριδα, κυρτοδάκτυλος
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	Κυκλάδες, Ιόνιο, Κρήτη. Υπάρχουν πολλά υποείδη στα νησιά και βραχονήσια του Αιγαίου, από τα οποία αρκετά είναι ενδημικά
Ενδιαίτημα:	Αστικές περιοχές, ξερολιθιές και βράχια.
Απειλές:	Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	5, 4, 31, 11, 29, 52, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Dermochelys coriacea</i>
Κοινή ονομασία:	Δερματοχελώνα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	E (Κόκκινο Βιβλίο), EN (IUCN), I/A (CITES), E (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στη Μεσόγειο.
Ενδιαίτημα:	
Απειλές:	Ρύπανση, αλιευτικά εργαλεία (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	70, 71, 4, 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Elaphe longissima*

Κοινή ονομασία: Γιατρόφιδο, λαφίτης Ασκληπιού

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE

Εξάπλωση: Κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα (Ηπειρο, Μακεδονία και Θράκη) και σποραδικά στη Νότια. Η παρουσία του στις Κυκλάδες δεν έχει επιβεβαιωθεί

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαίτηματα (23)

Καταστροφή ενδιαιτημάτων, αλλαγές στις γεωργικές και δασικές πρακτικές και αυξημένη κίνηση στους αυτοκινητόδρομους. (76)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού.

Βιβλιογραφία: 47, 34, 48, 50, 41, 51, 25, 40, 13, 23, 45, 7, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Eryx jaculus</i>
Κοινή ονομασία:	Ερυξ, ερημόφιδο, λουρίτης
Κατάστ. διατήρησης¹:	II/B (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CITES
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται στην Ελλάδα, στην Ευρωπαϊκή Τουρκία, στη Βουλγαρία και τοπικά στη Ρουμανία. Απουσιάζει από τα μεγάλα νησιά της Μεσογείου. Στην Ελλάδα απαντά σε Πελοπόννησο, Ηπειρο και Μακεδονία, σε πολλά νησιά του Αιγαίου (π.χ. Κυκλάδες και Δωδεκάνησα) και στην Κέρκυρα
Ενδιαίτημα:	
Απειλές:	Σκοτώνεται από τον άνθρωπο, λόγω προκατάληψης (2) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Το σκοτώνουν λόγω προκαταλήψεων (8) Σύγχρονη γεωργία, ρύπανση, καταστροφή ενδιαιτημάτων και εσκεμμένη θανάτωση από τον άνθρωπο. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων και διατήρηση της σύνδεσής τους.
Βιβλιογραφία:	2, 41, 5, 51, 15, 35, 28, 37, 8, 6, 19, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Lacerta agilis</i>
Κοινή ονομασία:	Αμμόσαυρα
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται σε όλη την Ευρώπη. Στην Ελλάδα απαντά στα βουνά της Πίνδου
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές εκτάσεις και πεδιάδες στη βόρεια Ευρώπη, ορεινές και υποαλπικές περιοχές ηπειρωτικού κλίματος νοτιότερα.
Απειλές:	Η δάσωση των ανοιχτών θέσεων παραμερίζει το είδος. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαίτηματα (23) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24) Καταστροφή των ενδιαιτημάτων. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού
Βιβλιογραφία:	41, 70, 23, 24, 38, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Lacerta danfordi*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)

Εξάπλωση: Σάμος, Ικαρία, Σύμη, Ρόδος

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:

Βιβλιογραφία: 52, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Lacerta graeca</i>
Κοινή ονομασία:	Ελληνική σαύρα, Γραικόσαυρα
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Πελοποννήσου
Ενδιαίτημα:	Απαντά σε ορεινές και σε παράκτιες περιοχές. Αποφεύγει τις ξηρές περιοχές.
Απειλές:	Συλλογή από τους ανθρώπους. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 8, 1, 43, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Lacerta trilineata</i>
Κοινή ονομασία:	Μεγάλη γουστέρα, Τρανόσαυρα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Η εξάπλωσή του στην Ευρώπη περιορίζεται στη Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά στο μεγαλύτερο τμήμα της ηπειρωτικής χώρας, στις Κυκλάδες, στην Κρήτη και στα Δωδεκάνησα. Υπάρχουν διαφορετικά υποείδη, τα οποία είναι και ενδημικά, σε Κρήτη, Κυκλάδες και Δωδεκάνησα
Ενδιαίτημα:	Υγρές θαμνώδεις περιοχές, λιβάδια, μακί, ελαιώνες, δάση πεύκης και στην αγροτική οικιστική ζώνη.
Απειλές:	Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31) Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42) Το μικρό μέγεθος των πληθυσμών τους καθιστά ευαίσθητους σε κάθε πίεση (5) Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15) Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27) Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλίας των χλωριδικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων. Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού. Περιορισμός των ορίων ταχύτητας και απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους.
Βιβλιογραφία:	47, 4, 50, 31, 41, 42, 5, 51, 18, 23, 21, 15, 13, 35, 27, 28, 29, 30, 45, 32, 34, 33, 37, 38, 39, 8, 44, 7, 1, 43, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ? : άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον: *Lacerta viridis*

Κοινή ονομασία: Πρασινόσαυρα

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης

Εξάπλωση: Στην Ελλάδα εξαπλώνεται από τον βορρά μέχρι το κεντρικό τμήμα της το οποίο αποτελεί το νοτιότερο όριο της εξάπλωσής της στην Ευρώπη.

Ενδιαίτημα: Ζει σε περιοχές που φωτίζονται όπως στις παρυφές των δασών, στα διάκενα, σε λιβάδια, σε φυτοφράκτες, και σε πλαγιές. Απαντά, επίσης, σε αμμώδεις εκτάσεις ή περιοχές με χλοοτάπητα, σε Καλλιέργειες, σε βραχώδεις θαμνότοποι πεδινών περιοχών, σε παραποτάμια δάση, σε μακί, και σε οικισμούς.

Απειλές: Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαίτηματα (23)

Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλίας των φυτικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39)

Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει (9)

Καταστροφή ενδιαιτημάτων και καταστροφή αυγών από οικόσιτα ζώα. (76)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού

Βιβλιογραφία: 47, 48, 50, 41, 51, 25, 7, 23, 40, 24, 45, 34, 37, 38, 39, 1, 9, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Natrix tessellata*

Κοινή ονομασία: Λιμνόφιδο

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE

Εξάπλωση: Στην Ανατολική Ευρώπη απαντά στην Τσεχία, στη Σλοβακία, στην Ουγγαρία και στη Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα και σε ορισμένα ελληνικά νησιά όπως η Κέρκυρα, η Λευκάδα, η Τήνος, η Σέριφος και η Κρήτη

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγίας και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31)
Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)
Καταστροφή παραποτάμιων βιότοπων (39)
Ανεξέλεγκτη χρήση των υδάτινων πόρων, αποστράγγιση υδατοσυλλογών και ρύπανση. (76)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων και της σύνδεσής τους με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού.

Βιβλιογραφία: 47, 48, 50, 31, 41, 15, 18, 40, 13, 51, 36, 35, 27, 32, 34, 33, 45, 38, 39, 42, 43, 46, 52, 76, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Ophiomorus punctatissimus</i>
Κοινή ονομασία:	Οφιόμορος, στικτόστιγκος
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη το είδος απαντά μόνο στην Ελλάδα. Συνολικά σε 20 τοποθεσίες στην Πελοπόννησο και στα ανατολικά της ενδοχώρας από την Αττική έως το όρος Ολυμπος. Επίσης το συναντάμε στα Κύθηρα και σε ένα βραχονήσι κοντά στο Γύθειο
Ενδιαίτημα:	Απαντά σε σωρούς από πέτρες και μεμονωμένες πέτρες, σε παραποτάμια δάση, σε καλλιέργειες και σε κατοικημένες περιοχές. Συνήθως ζει σε ξηρές ατμοσφαιρικές συνθήκες μέσα στο έδαφος.
Απειλές:	Μείωση των παραποτάμιων δασών, ρύπανση των υδάτων και εντατικοποίηση των καλλιεργειών στην ευρύτερη περιοχή του Αμβρακικού κόλπου (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 18, 8, 39, 43, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Ophisaurus apodus</i>
Κοινή ονομασία:	Τυφλίτης, φιδόσαυρα
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Τυπικό είδος της Βαλκανικής χερσονήσου. Απαντά στην ηπειρωτική Ελλάδα και στα νησιά του Ιονίου
Ενδιαίτημα:	Μακί, φρύγανα, ελαιώνες, δάση πεύκης, παραλίμνια βλάστηση, λιβάδια, θαμνώνες, αγροτική οικιστική ζώνη, αμμώδεις περιοχές.
Απειλές:	Τυχαία και ηθελημένη θανάτωση από τον άνθρωπο (2) Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υδροτόπων (15) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24) Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Αλλοίωση των βιοτόπων από ανθρώπινη παρέμβαση (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων. Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού. Περιορισμός των ορίων ταχύτητας και απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους.
Βιβλιογραφία:	2, 47, 4, 50, 41, 42, 35, 51, 7, 8, 15, 13, 24, 25, 27, 28, 30, 45, 34, 37, 38, 39, 43, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ? : άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Ophisops elegans</i>
Κοινή ονομασία:	Οφίσωψ
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά στη Νότιο Βαλκανική και στην Ευρωπαϊκή Τουρκία. Στην Ελλάδα απαντά στη Θράκη, στη Λέσβο, στη Χίο και στα Δωδεκάνησα
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές άνυδρες πεδιάδες, καλλιεργούμενες εκτάσεις, πετρώδεις λόφοι και περιοχές με αραιή βλάστηση.
Απειλές:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση των φυσικών ενδιαιτημάτων του είδους και της σύνδεσής τους.
Βιβλιογραφία:	2, 47, 12, 17, 15, 16, 35, 3, 28, 6, 46, 52, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Podarcis erhardii</i>
Κοινή ονομασία:	Αιγαιόσαυρα, σιλιβούτι, χρυσοφυλλίδα
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Η εξάπλωση του είδους εμφανίζει μια συνεχή κατανομή στη νοτιοανατολική Ευρώπη που ξεκινάει από την Αλβανία και τη Νότιο Βουλγαρία διασχίζει την Ηπειρωτική Ελλάδα και φτάνει μέχρι τα νησιά του Αιγαίου (π.χ. Κυκλάδες, Κρήτη), όπου απαντούν ενδημικά υποείδη
Ενδιαίτημα:	Ξηρά, πετρώδη ενδιαιτήματα με χαμηλούς θάμνους και αραιή ποώδη βλάστηση. Αποφεύγει τις ορεινές περιοχές.
Απειλές:	Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31) Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23) Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλότητας των χλωριδικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39) Απειλείται από την καταστροφή των ενδιαιτημάτων και την αλλαγή της χρήσης γης, εξαιτίας της γεωργίας, της βιομηχανίας και του τουρισμού. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού.
Βιβλιογραφία:	47, 48, 50, 31, 41, 22, 17, 19, 23, 21, 13, 28, 29, 52, 33, 37, 38, 39, 8, 44, 20, 46, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Podarcis milensis</i>
Κοινή ονομασία:	Σαύρα της Μήλου
Κατάστ. διατήρησης¹:	VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN
Εξάπλωση:	Ενδημικό του Αρχιπελάγους της Μήλου
Ενδιαίτημα:	Παράκτιες περιοχές, καλλιεργούμενες περιοχές, μονοπάτια και πέτρινοι τοίχοι.
Απειλές:	Δεν υπάρχουν εμφανείς κίνδυνοι. Η καταστροφή βιοτόπων και η εντατική χρήση γεωργικών φαρμάκων ενδεχομένως να προκαλούν πρόβλημα. (11)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αυστηρός έλεγχος της συλλογής του.
Βιβλιογραφία:	11, 70, 52, 20, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Podarcis muralis</i>
Κοινή ονομασία:	Τοιχόσαυρα
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Πελοπόννησος, Ηπειρωτική Ελλάδα και Σαμοθράκη
Ενδιαίτημα:	Θαμνώνες (φρύγανα και μακί), καλλιέργειες - οικισμοί (αγροτικές εκτάσεις και οικισμοί που περιβάλλουν αυτές) και λιθώνες (εκτεταμένα βράχια και σπήλαια μέσα σε αυτά).
Απειλές:	Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24) Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλίας των χλωριδικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39) Χρήση γεωργικών φαρμάκων. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού.
Βιβλιογραφία:	47, 50, 41, 51, 7, 23, 13, 24, 52, 45, 39, 8, 1, 43, 46, 83, 76

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασης του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Podarcis peloponnesiaca</i>
Κοινή ονομασία:	Πελοποννησιακή σαύρα
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Πελοποννήσου
Ενδιαίτημα:	Εδαφος, πέτρες, κορμοί δένδρων.
Απειλές:	Πυρκαϊές, συλλογή. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 52, 8, 1, 42, 43, 83, 76

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Podarcis taurica</i>
Κοινή ονομασία:	Βαλκανόσαυρα, Ταυρική γουστέρα
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Στην Ελλάδα απαντά στο μεγαλύτερο μέρος της ενδοχώρας και στα νησιά του Ιονίου πελάγους, αλλά και στη Θασοπούλα στο Αιγαίο
Ενδιαίτημα:	Περιοχές με χαμηλή βλάστηση, ανοιχτές πεδιάδες και καλλιεργημένες εκτάσεις, πάρκα, όχθες ρυακιών, θίνες.
Απειλές:	Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλίας των χλωριδικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39) Καταστροφή ενδιαιτημάτων και αλλαγή χρήσης γης. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού.
Βιβλιογραφία:	47, 4, 50, 41, 51, 13, 34, 30, 52, 45, 37, 39, 8, 7, 42, 46, 83, 76

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Stellio stellio*

Κοινή ονομασία: Κροκοδειλάκι

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης

Εξάπλωση: Ιόνιο, Κ. Μακεδονία, Κυκλάδες (π.χ. Μύκονος, Δήλος, Πάρος, Νάξος), Δωδεκάνησα και νησιά Β. και Α. Αιγαίου (π.χ. Λέσβος, Σάμος, Ικαρία)

Ενδιαίτημα: Καλλιέργειες με διάσπαρτα δέντρα και φυτοφράχτες.

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 12, 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Telescopus fallax*

Κοινή ονομασία: Αγιόφιδο, γατόφιδο

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης

Εξάπλωση: Εξαπλώνεται σχεδόν σε όλη την Ελλάδα (π.χ. Πελοπόννησος, Στερεά, Ηπειρος, Μακεδονία, Κρήτη, Κυκλάδες, νησιά Β. Αιγαίου). Στα νησιά απαντούν ενδημικά υποείδη

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31)
Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42)
Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15)
Σκόπιμη θανάτωση (16)
Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30)
Εσκεμμένη θανάτωση από τους ανθρώπους. (76)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων. εσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού. Περιορισμός των ορίων ταχύτητας. Απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους.

Βιβλιογραφία: 4, 47, 50, 31, 41, 42, 8, 15, 11, 18, 13, 51, 16, 21, 35, 27, 29, 30, 52, 32, 33, 38, 5, 19, 20, 7, 1, 46, 45, 83, 76

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Vipera ammodytes*

Κοινή ονομασία: Οχιά, αστρίτης

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης

Εξάπλωση: Εξαπλώνεται από την Βορειοανατολική Ιταλία και τη Νότια Αυστρία, έως τη Βαλκανική χερσόνησο και τον Καύκασο. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα, στην Πελοπόννησο, στις Κυκλάδες και στις Σποράδες

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Περιορισμός διάκενων στα δάση (23)

Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24)

Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30)

Δεν θεωρείται ότι απειλείται άμεσα με εξαφάνιση στην Ελλάδα. Θανάτωση από κυνηγούς και γεωργούς. (9)

Εσκεμμένη θανάτωση. (76)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού.

Βιβλιογραφία: 47, 48, 50, 52, 41, 22, 8, 18, 40, 13, 51, 34, 23, 24, 25, 27, 30, 38, 39, 44, 7, 9, 1, 42, 43, 46, 45, 83, 76

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Vipera xanthina</i>
Κοινή ονομασία:	Βασιλική οχιά, κουντούρα, ασκόντριχας, Βουνόχεντρα, Οθωμανική οχιά
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Βορειοανατολική Μακεδονία και Θράκη. Βιβλιογραφικά αναφέρεται και σε ορισμένα νησιά του Αιγαίου (π.χ. Δωδεκάνησα, Λέσβος, Χίος)
Ενδιαίτημα:	
Απειλές:	Σκοτώνεται από τον άνθρωπο, λόγω προκατάληψης (2) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Σκόπιμη θανάτωση (16) Συλλογή από τους ανθρώπους. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων και διατήρηση της σύνδεσής τους με οικολογικούς διαδρόμους. Αποκατάσταση οικοτόπων και εγκαταλειμμένων καλλιεργειών που αποτελούν ενδιαίτημα σημαντικών ειδών.
Βιβλιογραφία:	2, 47, 52, 15, 12, 36, 16, 35, 83, 76

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

ΑΜΦΙΒΙΑ

Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τάξον:	<i>Bombina bombina</i>
Κοινή ονομασία:	Μπομπίνα, κοκκινομπομπίνα
Κατάστ. διατήρησης¹:	LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά σε περιοχές χαμηλού υψομέτρου της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Στην Ελλάδα απαντά στη Θράκη
Ενδιαίτημα:	Στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής του ζει σε ρηχές υδάτινες μάζες σε βάλτους και σε πλημμυρισμένες πεδιάδες.
Απειλές:	Καταστροφή βιοτόπων, αποστραγγιστικά έργα, ρύπανση (52) Απειλείται από τη διευθέτηση των ποταμών και των άλλων υδάτινων σωμάτων με αποτέλεσμα τη καταστροφή των ενδιαιτημάτων του. Επίσης, τοπικά, κινδυνεύει από τη καταστροφή της παρόχθιας βλάστησης, τον εμπλουτισμό των λιμνών με ψάρια και από την ρύπανση των υδάτων. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη και παρακολούθηση των πληθυσμών του.
Βιβλιογραφία:	47, 52, 46, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Bombina variegata</i>
Κοινή ονομασία:	Μπομπίνα, κιτρινομπομπίνα
Κατάστ. διατήρησης¹:	Μάλλον «ασφαλές» στην Ελλάδα
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στην Κεντρική Ευρώπη, στην Ιταλία, και στη Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά στην Ηπειρο, στη Μακεδονία, στη Θράκη, στη Θεσσαλία, στη Στερεά και Δ. Ελλάδα.
Ενδιαίτημα:	Ρηχές υδάτινες και παραλίμνιες εκτάσεις χωρίς πολλή βλάστηση, στάσιμα και τρεχούμενα νερά, παρόχθιες διαπλάσεις, έλη, λιμνούλες, ποτίστρες, δεξαμενές, ρυάκια, χαντάκια στις άκρες δρόμων. Απαντά επίσης σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές, αλλά ποτέ δεν ξεπερνάει τα δασοόρια.
Απειλές:	Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοπαδιών. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων. Κατασκευή φραγμάτων (24) Καταστροφή βιοτόπων, αποστραγγιστικά έργα, ρύπανση (52) Απειλείται κυρίως από την απώλεια των μικρών υδάτινων συλλογών και από τις αλλαγές των χρήσεων γης. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας. Αποφυγή κατασκευής φράγματος Αρκουδορέματος. Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού.
Βιβλιογραφία:	47, 48, 49, 25, 23, 24, 27, 52, 41, 34, 37, 38, 7, 13, 46, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Mertensiella luschani</i>
Κοινή ονομασία:	Σαλαμάνδρα της Καρπάθου, Κοχυλίνα, Κουρκούταβλος
Κατάστ. διατήρησης¹:	R (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), I (Eur. Red List)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), ΠΔ67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται σχεδόν σε όλη την Ευρώπη. Στην Ελλάδα περιορίζεται στα νησιά του νοτιοανατολικού Αιγαίου (Κάσος, Σαρία, Κάρπαθος, Καστελόριζο).
Ενδιαίτημα:	Απαντά σε ξηρά περιβάλλοντα αρκεί να υπάρχουν κατάλληλα καταφύγια. Στην Κάρπαθο εντοπίζεται σε υψόμετρο πάνω από 1000 μ., ενώ στα μικρότερα νησιά κάτω από τα 500 μ.
Απειλές:	Καταστροφή βιοτόπων, μείωση υδατικών πόρων και συλλογή του (3) Καταστροφή ενδιαιτημάτων, και συλλογή από ερασιτέχνες συλλέκτες. (76) Καταστροφή βιοτόπων, συλλογή ατόμων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	70, 3, 76, 52, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Triturus carnifex*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης

Εξάπλωση:

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Καταστροφή βιοτόπων, ρύπανση, αποξήρανση (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Triturus karelinii*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης

Εξάπλωση:

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Καταστροφή βιοτόπων, ρύπανση, αποξήρανση (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

ΑΜΦΙΒΙΑ

Παράρτημα IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τάξον: *Bufo viridis*

Κοινή ονομασία: Πρασινόφρυνος, ζάμπα

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE

Εξάπλωση: Απαντά από τις Βαlearίδες νήσους μέχρι τα βουνά της Μέσης Ανατολής. Στην Ελλάδα απαντά στην ηπειρωτική χώρα, στην Πελοπόννησο, στα νησιά του Αιγαίου και στην Κρήτη.

Ενδιαίτημα: Προτιμά εκτάσεις με καλλιέργειες ενώ αποφεύγει τα δάση.

Απειλές: Κίνδυνος λόγω αποξήρανσης των νερόλακκων όπου αναπαράγεται και θανάτωσης σε αυτοκινητόδρομους (2)

Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42)

Μείωση επιφανειακών νερών λόγω ασύνετης χρήσης των υδάτινων πόρων. Υπεδάφια διάθεση υγρών αποβλήτων (12)

Αποξήρανση των νερόλακκων και μπαζώνει τους (19)

Θανάτωση από αυτοκίνητα τη νύχτα κυρίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής. Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοιταδιών. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23)

Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)

Περιορισμός των διαθέσιμων κατάλληλων ενδιαιτημάτων λόγω άναρχης οικοδόμησης. Οχληση από τους επισκέπτες. Ρύπανση των νερών της λίμνης από κακό αποχετευτικό σύστημα (33)

Εκχερσώσεις (26)

Θανάτωση από αυτοκίνητα τη νύχτα κυρίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής. Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων. Κατασκευή φραγμάτων (24)

Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27)

Αλλοίωση και μετατόπιση των φυσικών ορίων του υγροτόπου από γεωργικές και τουριστικές δραστηριότητες (28)

Ελάττωση βιοτόπων αναπαραγωγής, χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)

Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω απρογραμματιστής λήψης του για άρδευση. Λύματα αποχέτευσης παρακείμενου οικισμού Αγίας (31)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ? : άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

	Θανάτωση στους δρόμους τη νύχτα, κυρίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής. Η στράγγιση των επιφανειακών νερών (8)
	Αποξήρανση μικρών νερόλακκων όπου αναπαράγεται, θανάτωση στους δρόμους από αυτοκίνητα (16)
	Ρύπανση υγροτόπων και τεχνικά έργα υδροδότησης, αποξήρανσης (9)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας. Έργα συντήρησης νερόλακκων (εκβαθύνσεις, μικρές διευθετήσεις). Έργα συγκράτησης του νερού των πηγών με τη μορφή μικρών υδατοσυλλογών. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού. Περιορισμός των ορίων ταχύτητας και απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους.
Βιβλιογραφία:	2, 47, 34, 1, 48, 50, 41, 42, 12, 19, 23, 4, 15, 51, 33, 26, 24, 27, 29, 28, 30, 31, 52, 32, 35, 18, 37, 38, 39, 40, 8, 6, 16, 9, 13, 43, 45, 46, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Hyla arborea</i>
Κοινή ονομασία:	Δενδροβάτραχος
Κατάστ. διατήρησης ¹:	LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται σε όλη την Ευρασία, εκτός από την Ολλανδία, τα Βρετανικά νησιά, και την Σκανδιναβία. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα, στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη.
Ενδιαίτημα:	Παρυφές δασών και ανοιχτές εκτάσεις με διάσπαρτη βλάστηση, δενδρώδη ή θαμνώδη. Στο νερό μόνο κατά την αναπαραγωγή.
Απειλές:	Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15) Περιορισμός των διαθέσιμων κατάλληλων ενδιαιτημάτων λόγω άναρχης οικοδόμησης. Οχληση από τους επισκέπτες. Ρύπανση των νερών της λίμνης από κακό αποχετευτικό σύστημα (33) Εκχερσώσεις (26) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24) Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27) Αλλοίωση και μετατόπιση των φυσικών ορίων του υγροτόπου από γεωργικές και τουριστικές δραστηριότητες (28) Ελάττωση βιοτόπων αναπαραγωγής, χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εγγειοβελτιωτικά έργα, εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46) Εντατική χρήση γης, απώλεια περιοχών αναπαραγωγής, κατακερματισμός των ενδιαιτημάτων, γεωγραφική απομόνωση, συλλογή από τους ανθρώπους, ρύπανση. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας. Διατήρηση διάκηνων στο δάσος. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού.

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Βιβλιογραφία:

47, 34, 48, 50, 41, 23, 15, 51, 33, 26, 24, 27, 28, 30, 31, 32, 35, 37, 39, 40, 8, 1, 13, 10, 42, 43, 45, 46, 52, 76, 83

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Pelobates syriacus*

Κοινή ονομασία: Πηλοβάτης

Κατάστ. διατήρησης ¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE

Εξάπλωση: Νοτιοανατολικά Βαλκάνια. Στην Ελλάδα το είδος εξαπλώνεται σε όλη τη χώρα ακόμα και σε αρκετά νησιά, αν και η εξάπλωσή του παρουσιάζει ασυνέχεια.

Ενδιαίτημα: Ενδιαίτηματα αναπαραγωγής: λιμνάζοντα προσωρινά ύδατα, που δημιουργούνται κατά τη περίοδο των βροχών σε ακαλλιέργητα εδάφη, που βρίσκονται κοντά όμως σε καλλιεργημένα. Όχθες ποταμών και λιμνών. Μεγάλες στέρνες που βρίσκονται μακριά από τα ενδιαίτηματα των ενήλικων ατόμων. Στο τελευταίο τύπο ενδιαίτηματος αποθέσεις αβγών γίνονται μόνο τις χρονιές με ξηρασία.

Απειλές: Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εγγειοβελτιωτικά έργα, εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46)
Καταστροφή ενδιαιτημάτων λόγω της ανάπτυξης βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Στις περιοχές γύρω από τη Θεσσαλονίκη όλες οι θέσεις που παλαιότερα χρησιμοποιούνταν για αναπαραγωγή, τώρα έχουν καταστραφεί. (76)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:

Βιβλιογραφία: 34, 41, 51, 52, 35, 6, 46, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ? : άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Rana dalmatina</i>
Κοινή ονομασία:	Ευκίνητος βάτραχος, σβελτοβάτραχος
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται σε μεγάλο τμήμα της Ευρώπης. Στην Ελλάδα απαντά στην Πελοπόννησο και σε άλλες περιοχές της ηπειρωτικής χώρας.
Ενδιαίτημα:	Δάση φυλλοβόλων, παρόχθια δάση, υγρές θέσεις εκτεταμένων αγρών, λιβάδια ορεινής ζώνης. Εκτός αναπαραγωγικής περιόδου απαντά και στα πιο ξηρά μέρη του δάσους.
Απειλές:	Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοπαδιών. Περιορισμός διάκενων στα δάση. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23) Εκχερσώσεις (26) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων. Κατασκευή φραγμάτων (24) Ελάττωση βιοτόπων αναπαραγωγής, χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Η στράγγιση των επιφανειακών νερών (8) Αύξηση της στάθμης των υδάτων και χρήση γεωργικών φαρμάκων στις περιοχές που γεννάει. Επίσης, προβλήματα δημιουργεί η αλλαγή των δασικών ειδών από φυλλοβόλα σε κωνοφόρα. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας. Αποφυγή κατασκευής φράγματος Αρκουδορέματος. Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων.
Βιβλιογραφία:	47, 34, 48, 50, 41, 51, 23, 26, 24, 30, 52, 37, 39, 8, 1, 43, 46, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Rana graeca</i>
Κοινή ονομασία:	Γραικοβάτραχος, βάτραχος των ρυακιών
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Το είδος εξαπλώνεται σε τέσσερις χώρες της Ευρώπης, την Ελλάδα, την Βουλγαρία, την Αλβανία, και την πρώην Γιουγκοσλαβία.
Ενδιαίτημα:	Καθαρά ρυάκια, πηγές, και μικρά ποτάμια, που έχουν τρεχούμενο νερό όλο το χρόνο, και τα οποία βρίσκονται σε φυλλοβόλα ή σε μικτά δάση, αλλά και σε λοφώδεις ή ορεινές κοιλάδες.
Απειλές:	Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοπαδιών. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων. Κατασκευή φραγμάτων (24) Η στράγγιση των επιφανειακών νερών (8) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εγγειοβελτιωτικά έργα, εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46) Αποξήρανση υγροτόπων καταστροφή των δασών από πυρκαϊές. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας. Αποφυγή κατασκευής φράγματος Αρκουδορέματος. Διατήρηση διάκηνων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων. Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού.
Βιβλιογραφία:	47, 34, 50, 41, 51, 25, 23, 13, 24, 27, 52, 45, 38, 39, 8, 7, 1, 43, 46, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Triturus cristatus</i>
Κοινή ονομασία:	Λοφιοφόρος τρίτωνας
Κατάστ. διατήρησης ¹:	LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Σε όλη την Ευρώπη με εξαίρεση την Πορτογαλία και την Ισπανία.
Ενδιαίτημα:	Στάσιμα βαθιά νερά με μεγάλη επιφάνεια. Ρηχά νερά λιμνών και μεγάλων υδατοσυλλογών. Χωμάτινες στέρνες μικρού βάθους.
Απειλές:	Περιορισμός μόνιμων βαθιών νερών. Ρύπανση νερών. Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοιτασμάτων. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εγγειοβελτιωτικά έργα, εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46) Καταστροφή των υδάτινων και χερσαίων ενδιαιτημάτων εξαιτίας της εντατικοποίησης της γεωργίας, κατακερματισμός των ενδιαιτημάτων. (76)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προστασία των ενδιαιτημάτων σε όλη τους την έκταση. Χαρτογράφηση και περιγραφή όλων των θέσεων αναπαραγωγής. Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών.
Βιβλιογραφία:	47, 50, 48, 41, 23, 25, 24, 34, 37, 13, 46, 74, 76, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

ΙΧΘΥΕΣ (των εσωτερικών υδάτων)

Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τάξον:	<i>Acipenser sturio</i>
Κοινή ονομασία:	Οξύρρυγχος (Ξυρύχι, μουρούνα)
Κατάστ. διατήρησης ¹:	?(E)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Ποταμοί Έβρος, Νέστος, Στρυμόνας, Πηνειός, Αχελώος
Ενδιαίτημα:	Ζει στη θάλασσα και μεταναστεύει για αναπαραγωγή στους ποταμούς.
Απειλές:	Χαμηλή ποιότητα υδάτων. Κατασκευές στις εκβολές των ποταμών που τα εμποδίζουν να μετακινηθούν στις περιοχές ωοτοκίας. (67) Η υπέρμετρη αύξηση της βλάστησης στις λίμνες, η επιβάρυνση με αμμωνιακά, νιτρικά και φωσφορικά άλατα από τις καλλιέργειες και η μεταφορά λεπτόκοκκου υλικού υποβαθμίζουν την ποιότητα του περιβάλλοντος (46) Ρύπανση, τεχνικά έργα (52) Αλλαγή βιοτόπων, μείωση παροχής ποταμών, εμπόδια στην αναπαραγωγική μετανάστευση και εντατική αλιεία (56)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μεταφορά ατόμων από άλλες περιοχές, υπό την προϋπόθεση της αποκατάστασης των βιοτόπων, στην περίπτωση που έχει εκλείψει ένας πληθυσμός. Στην περίπτωση που υπάρχουν άτομα του είδους σε μία περιοχή αλλά ο πληθυσμός είναι μικρός τότε προτείνεται η ενίσχυση του αποθέματος με τεχνητή αναπαραγωγή. Όλα τα τεχνικά έργα κατά μήκος των ποταμών θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη μετανάστευση του είδους. Μελέτη του αναπαραγόμενου πληθυσμού.
Βιβλιογραφία:	67, 68, 46, 27, 36, 85, 52, 56, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Alosa caspia vistonica</i>
Κοινή ονομασία:	Θρίτσα
Κατάστ. διατήρησης¹:	E (πιθανόν να έχει ήδη εξαφανιστεί)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Νόμος περί Αλιείας
Εξάπλωση:	Ενδημικό Λίμνης Βιστωνίδας
Ενδιαίτημα:	Λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά
Απειλές:	Ρύπανση, τεχνικά έργα (52) Η υπέρμετρη αύξηση της βλάστησης στις λίμνες, η επιβάρυνση με αμμωνιακά, νιτρικά και φωσφορικά άλατα από τις καλλιέργειες και η μεταφορά λεπτόκοκκου υλικού υποβαθμίζουν την ποιότητα του περιβάλλοντος (46) Αύξηση της αλατότητας στη λίμνη, ειδικά κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, μετά τη διάνοιξη δεύτερου διαύλου. (85)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων της ευρύτερης περιοχής. Προσθήκη ποσοτήτων γλυκού νερού στο βόρειο τμήμα της λίμνης. Μελέτη του πληθυσμού του είδους.
Βιβλιογραφία:	52, 46, 85, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Alosa fallax</i>
Κοινή ονομασία:	Σαρδελομένα
Κατάστ. διατήρησης¹:	?/V
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Σύμβαση της Βαρκελώνης, νόμοι περι Αλιείας
Εξάπλωση:	Ελληνικές ακτές
Ενδιαίτημα:	Ζει στη θάλασσα και μεταναστεύει στου ποταμούς για αναπαραγωγή.
Απειλές:	Χαμηλή ποιότητα υδάτων. Κατασκευές κατά μήκος των ποταμών που τα εμποδίζουν να μεταναστεύσουν στις περιοχές ωοτοκίας. (67) Ρύπανση, τεχνικά έργα (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Όλα τα τεχνικά έργα κατά μήκος των ποταμών θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη μετανάστευση του είδους.
Βιβλιογραφία:	67, 52, 36, 85, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Alosa macedonica*

Κοινή ονομασία: Λαπαριά

Κατάστ. διατήρησης¹: ?/S

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), IUCN, νόμοι περί Αλιείας

Εξάπλωση: Ενδημικό Λίμνης Βόλβης

Ενδιαίτημα: Λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά.

Απειλές: Ρύπανση, εμπορική αλιεία (52)
Ρύπανση, άντληση νερού. (54)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων της λίμνης. Δράσεις για περιορισμό του ευτροφισμού.

Βιβλιογραφία: 52, 37, 54, 83

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Aphanius fasciatus</i>
Κοινή ονομασία:	Ζαχαριάς (Γούργος, Ζαμπαρόλα)
Κατάστ. διατήρησης¹:	?/S
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Μεσογείου. Εξαπλώνεται σε πολλές ελληνικές λιμνοθάλασσες και εκβολές ποταμών. Δεν συνυπάρχει με άλλα είδη της οικογένειας Cyprinodontidae, με τα οποία έχει συμπληρωματική γεωγραφική κατανομή
Ενδιαίτημα:	Υφάλμυρα και πολύ αλμυρά νερά, εκβολές ποταμών, λιμνοθάλασσες, παράκτιες περιοχές.
Απειλές:	Καταστροφή βιοτόπων και ανταγωνισμός με άλλα είδη (39) Καταστροφή βιοτόπων, ξενικά (introduced) είδη. (54) Το είδος είναι ασφαλές. (56)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση υδάτινων πόρων.
Βιβλιογραφία:	26, 27, 52, 42, 39, 43, 45, 85, 51, 54, 56, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Chalcalburnus chalcoides</i>
Κοινή ονομασία:	Γελάρτσα
Κατάστ. διατήρησης¹:	V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CORINE, νόμοι περί αλιείας
Εξάπλωση:	Λίμνη Βόλβη, Λίμνη Βιστωνίδα, Ποταμός Φιλιούρης.
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί με λασπώδες υπόστρωμα, Λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά. Αναπαράγεται σε ποταμούς ή παραποτάμους με πετρώδες υπόστρωμα οι οποίοι εκβάλλουν σε λίμνες.
Απειλές:	Καταστροφή θέσεων/περιοχών αναπαραγωγής. Αλλοίωση βιοτόπων, μείωση παροχής ποταμών, εμπόδια στην αναπαραγωγική μετανάστευση, και εντατική αλιεία. (85) Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων στις περιοχές εξάπλωσής του. Δράσεις για περιορισμό του ευτροφισμού. Καθορισμός προστατευόμενων περιοχών αναπαραγωγής στις Λίμνες Βόλβη και Βιστωνίδα.
Βιβλιογραφία:	85, 52, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Cobitis taenia</i>
Κοινή ονομασία:	Βελονίτσα (Φέροβελονίτσα, Θράκοβελονίτσα, Βρύγοβελονίτσα, Γράμμοβελονίτσα, Λουροβελονίτσα)
Κατάστ. διατήρησης¹:	?
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II)
Εξάπλωση:	Πληθυσμοί των ακόλουθων ενδημικών ειδών έχουν ταξινομηθεί με το όνομα <i>C. taenia</i> : 1) <i>C. vardarensis</i> : στην Κεντρική Μακεδονία (Ποταμοί Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας) και στη Θεσσαλία (Πηνειός Ποταμός). 2) <i>C. stephanidisi</i> : στην πηγή Κεφαλόβρυσο (Βελεστίνο Θεσσαλίας). 3) <i>C. meridionalis</i> : στις Λίμνες Πρεσπών. 4) <i>C. strumicae</i> : στους Ποταμούς Στρυμόνα, Νέστο, Φιλιούρη και Εβρο και στις Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη. 5) <i>C. punctilineata</i> : στον Αγγίτη, παραπόταμο του Ποταμού Στρυμόνα. 6) <i>C. hellenica</i> : στους Ποταμούς Λούρο και Αραχθό. 7) <i>C. arachthensis</i> : στους Ποταμούς Λούρο και Αραχθό.
Ενδιαίτημα:	Στάσιμα και ρέοντα ύδατα με μαλακό υπόστρωμα (άμμο ή λάσπη), σε πεδιάδες και πρόποδες βουνών
Απειλές:	Καταστροφή βιοτόπων. Ανταγωνισμός με άλλα είδη (39) Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης (53)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων στις περιοχές εξάπλωσής του. Δράσεις για περιορισμό του ευτροφισμού.
Βιβλιογραφία:	41, 39, 53, 85, 48, 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Cobitis trichonica</i>
Κοινή ονομασία:	Τριχωνοβελονίτσα
Κατάστ. διατήρησης¹:	L/V, S-V
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό γεωγραφικής ζώνης Μεσολογίου - Αιτωλικού (Ποταμός Αχελώος, Λίμνες Τριχωνίδα, Λυσιμαχία, Οζερός, Αμβρακία)
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί με λασπώδες υπόστρωμα, λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά.
Απειλές:	Ρύπανση, τεχνικά έργα (52) Αντληση νερού. (54) Απαιτούνται περισσότερα δεδομένα (56)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων στις περιοχές εξάπλωσής του. Δράσεις για περιορισμό του ευτροφισμού.
Βιβλιογραφία:	45, 85, 52, 54, 56, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Eudontomyzon hellenicus</i>
Κοινή ονομασία:	Γκαβόχελο
Κατάστ. διατήρησης¹:	V/E (Κόκκινο Βιβλίο), T/E
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Ποταμοί Λούρος και Στρυμόνας, στις πηγές Αϊ Γιάννης στις Σέρρες, στον Μυλοπόταμο Δράμας)
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί ασθενοῦς ροῆς με πετρώδες προς λασπώδες υπόστρωμα, πηγές και υγρότοποι.
Απειλές:	Αλλοίωση των καρστικών πηγών και κυρίως του πυθμένα. Η κατασκευή τάφρων, συχνά με τσιμεντένιο πυθμένα, και η μεταβολή της στάθμης του νερού από τις αρδεύσεις αλλοιώνουν το βιότοπο του είδους στον Λούρο (39) Ρύπανση, τεχνικά έργα, υδροδότηση (52) Ρύπανση, άντληση νερού. (54) Αλλοίωση βιοτόπων (ρύπανση, υδροληψία). (56)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Εξασφάλιση σταθερῆς παροχῆς νερού στις περιοχές όπου εξαπλώνεται. Μελέτη των πληθυσμῶν του είδους.
Βιβλιογραφία:	85, 39, 52, 54, 56, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Gobio uranoscopus</i>
Κοινή ονομασία:	Μουστακάς
Κατάστ. διατήρησης¹:	L/V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βέρνης, νόμοι περί Αλιείας
Εξάπλωση:	Ποταμοί Πηνειός, Αλιάκμονας, Λουδίας, Αξιός
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί ρηχοί με καθαρά τρεχούμενα νερά, μέτριας ή αργής ροής, με πετρώδη πυθμένα
Απειλές:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση υδάτινων πόρων.
Βιβλιογραφία:	85, 38, 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Knipowitschia panizzae</i>
Κοινή ονομασία:	Ευηνογωβιός
Κατάστ. διατήρησης¹ :	DD (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), IUCN
Εξάπλωση:	Ενδημικό Αδριατικής και Ιονίου. Πρώτη καταγραφή στον ποταμό Εύηνο για την Ελλάδα
Ενδιαίτημα:	Παράκτιες λιμνοθάλασσες, γλυκά και υφάλμυρα νερά, εκβολές ποταμών. Προτιμά περιοχές με ρηχά νερά, βλάστηση και λασπώδη, αμμώδη, ιλυώδη ή πετρώδη πυθμένα.
Απειλές:	Αποξήρανση παράκτιων ελών και λιμνοθαλασσών και έργα συγκράτησης νερού ποταμών. (56)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση υδάτινων πόρων. Μελέτη των πληθυσμών του είδους.
Βιβλιογραφία:	85, 39, 52, 56, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Ladigesocypris ghigii</i>
Κοινή ονομασία:	Γκιζάνι
Κατάστ. διατήρησης¹:	V/E (Έχει ήδη εξαφανιστεί από ορισμένες περιοχές).
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II), Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, ΠΔ 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Ρόδος)
Ενδιαίτημα:	Υγροτοπικές περιοχές, ποταμοί με λασπώδες υπόστρωμα, πηγές.
Απειλές:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης, υδροδότηση (52) Αντληση νερού. (54)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων στους υγροτόπους που απαντά το είδος.
Βιβλιογραφία:	52, 54, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Leuciscus souffia*

Κοινή ονομασία: Μενίδα

Κατάστ. διατήρησης¹: S

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II)

Εξάπλωση: Εκβολές Ευρώτα (Με την ονομασία αυτή ταξινομείται το *L. s. Keadicus*, από τον Οικονομίδη 1997)

Ενδιαίτημα: Ποταμοί ασθενούς ροής, ρυάκια, αρδευτικό και αποστραγγιστικό δίκτυο.

Απειλές: Ρύπανση, υπερβολική άντληση νερού (53)
Καταστροφή βιοτόπων, ξενικά (introduced) ειδών. (54)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Μελέτη των πληθυσμών και της ταξινομικής του είδους.

Βιβλιογραφία: 53, 52, 54, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Phoxinellus pleurobipunctatus</i>
Κοινή ονομασία:	Λιάρα
Κατάστ. διατήρησης¹:	L/V, S-T
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), ΠΔ 67/81, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, νόμοι περι Αλιείας
Εξάπλωση:	Ενδημικό Δ. Ελλάδας (Πελοπόννησος, Ηπειρος, Κέρκυρα)
Ενδιαίτημα:	Ρεόφιλο είδος. Σε σημεία ασθενούς ροής. Σπάνια σε φυσικές λίμνες και μόνο κοντά σε σημεία όπου εκβάλλουν ποταμοί και ρεύματα.
Απειλές:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης (53) Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης (52) Ο πληθυσμός του Αώου είναι ασφαλής. (56)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων στους υγροτόπους που απαντά το είδος
Βιβλιογραφία:	53, 51, 52, 26, 27, 38, 45, 56, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Phoxinellus spp.*

Κοινή ονομασία: Ντάσκα, Πασκόβιζα, Τσίμα

Κατάστ. διατήρησης¹: V/E

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, ΠΔ 67/81

Εξάπλωση: Κάτω από την ονομασία αυτή περιγράφονται τα εξής είδη: *Pseudophoxinus stymphalicus* (Αττική, Βοιωτία, Φθιώτιδα, Θεσσαλία, Πελοπόννησο, Αιτωλία, Ακαρνανία, Ηπειρο, Εύβοια, Λευκάδα, Κέρκυρα), *Pseudophoxinus beoticus* (Λίμνες Υλίκη και Παραλίμνη, Κηφισός Ποταμός), *Paraphoxinus epiroticus* (Ηπειρος) και *Paraphoxinus prespensis* (Λίμνη Πρέσπα)

Ενδιαίτημα: Ρέοντα ύδατα, στάσιμα καθαρά νερά, πηγές, έλη, παράκτια ζώνη, ζώνη λιμνών, ανάμεσα σε υδρόβια φυτά. Προτιμάει περιοχές με μικρή ροή, στην άνω και μέση στήλη νερού

Απειλές: Κινδυνεύει από τα εγγειοβελτιωτικά έργα (υδροδοτήσεις, αποξηράνσεις κ.ά.) και τη μείωση της ποσότητας των υδάτων (39)

Ρύπανση, τεχνικά έργα (αποξηράνσεις γης, υδροδοτήσεις). Αμεσος κίνδυνος για τους πληθυσμούς Αττικής και Βοιωτίας λόγω μείωσης των μόνιμων συγκεντρώσεων νερού (9)

Ρύπανση, καταστροφή βιοτόπων. (54)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων στους υγροτόπους που απαντά το είδος. Μελέτη της ταξινομικής του είδους.

Βιβλιογραφία: 52, 39, 9, 54, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Phoxinellus stymphalicus*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: V,E / LR, V, E (τοπικά)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), ειδικός νόμος

Εξάπλωση: Ενδημικό Ν. Γιουγκοσλαβίας και Ελλάδας (Αττική, Βοιωτία, Φθιώτιδα, Θεσσαλία, Πελοπόννησος, Εύβοια, Αιτωλία, Ακαρνανία, Νησιά Ιονίου)

Ενδιαίτημα: Πηγές, έλη, παράκτιες ζώνες λιμνών, ποταμοί.

Απειλές: Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης, ανεξέλεγκτη άντληση νερού. (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>
Κοινή ονομασία:	Μουρμουρίτσα (Φλασκούνι)
Κατάστ. διατήρησης¹:	?/S ή V
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Καμία
Εξάπλωση:	Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη
Ενδιαίτημα:	Παράκτιες ελώδεις περιοχές με πλούσια υδρόβια βλάστηση, στάσιμα νερά, ποταμοί με λασπώδες υπόστρωμα, πλούσιες σε θρεπτικά λίμνες.
Απειλές:	Η υπέρμετρη αύξηση της βλάστησης στις λίμνες, η επιβάρυνση με αμμωνιακά, νιτρικά και φωσφορικά άλατα από τις καλλιέργειες και η μεταφορά λεπτόκοκκου υλικού υποβαθμίζουν την ποιότητα του περιβάλλοντος (46) Ρύπανση, τεχνικά έργα (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική χρήση των υδάτινων πόρων. Δράσεις για τον περιορισμό του ευτροφισμού
Βιβλιογραφία:	46, 52, 36, 34, 37, 48, 56, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Sabanejewia aurata</i>
Κοινή ονομασία:	Χρυσοβελονίτσα
Κατάστ. διατήρησης¹:	V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN
Εξάπλωση:	Ποταμοί Πηνειός, Αξιός, Λουδίας, Εβρος, Λίμνη Δοϊράνη
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί με πετρώδες προς λασπώδες υπόστρωμα
Απειλές:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης, υπεράντληση υδάτων. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων στους υγρότοπους που απαντά το είδος. Προσθήκη ποσοτήτων γλυκού νερού στο βόρειο τμήμα της λίμνης. Μελέτη του πληθυσμού και της ταξινομικής του είδους
Βιβλιογραφία:	52, 36, 48, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Salmo macrostigma</i>
Κοινή ονομασία:	Πέστροφα
Κατάστ. διατήρησης¹:	R/V/E, τοπικά R,V,S
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Νόμοι περί Αλιείας
Εξάπλωση:	Ποταμοί Αλιάκμων, Τριπόταμος, Αξιός, Στρυμόνας, Εβρος, Αώος, Βοϊδομάτης, Αραχθός, Λούρος, Αγραφιώτης Ερύμανθος, Λάδωνας, Λούσιος και παραπόταμοί τους
Ενδιαίτημα:	Ορεινοί ποταμοί και ρεύματα με κρύα και καλά οξυγονωμένα νερά.
Απειλές:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, ανταγωνισμός, γενετική ρύπανση (52) Φράγματα, υπεράντληση νερού, εξαντλητική και παράνομη αλιεία κατά την αναπαραγωγική περίοδο. Ανταγωνισμός με το είδος <i>Oncorhynchus mykiss</i> (αμερικανική πέστροφα) (56)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων στους υγρότοπους που απαντά το είδος. Απαγόρευση αλιείας του είδους. Απαγόρευση εμπλουτισμού με αμερικανική πέστροφα στα υδάτινα συστήματα όπου έχει εντοπιστεί το είδος
Βιβλιογραφία:	23, 25, 26, 27, 52, 36, 34, 41, 1, 48, 56, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Scardinius graecus</i>
Κοινή ονομασία:	Καλαμίθρα
Κατάστ. διατήρησης¹ :	S
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Νόμοι περι Αλιείας
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Λίμνες Υλίκη και Παραλίμνη στη Βοιωτία)
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί ασθενούς ροής και λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά.
Απειλές:	Ρύπανση, άντληση νερού (53) Τεχνικά έργα, υδροδότηση (52) Αντληση νερού ρύπανση, καταστροφή βιοτόπων. (54)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων της λίμνης. Δράσεις για τον περιορισμό του ευτροφισμού
Βιβλιογραφία:	53, 52, 54, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Silurus aristotelis*

Κοινή ονομασία: Γλανίδι

Κατάστ. διατήρησης¹: ?/S

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN

Εξάπλωση: Ενδημικό Ελλάδας (Λίμνες Τριχωνίδα, Λυσιμαχία, Οζερός, Αμβρακία και ποταμός Αχελώος)

Ενδιαίτημα: Ρέοντα ύδατα, λίμνες και λιμνοθάλασσες, περιοχές με βλάστηση και όχι ιδιαίτερα βαθιά νερά, μεγάλα ποτάμια με λασπώδες υπόστρωμα, πλούσιες σε θρεπτικά λίμνες.

Απειλές: Ρύπανση, τεχνικά έργα (52)
Εκτροπές ποταμών, φράγματα, αλλαγές στον πυθμένα των ποταμών (39)
Παρά την εντατική αλιεία το είδος δεν κινδυνεύει. (56)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων της λίμνης. Δράσεις για τον περιορισμό του ευτροφισμού

Βιβλιογραφία: 52, 37, 39, 45, 45, 54, 56, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Valencia letourneuxi</i>
Κοινή ονομασία:	Ζουρνάς
Κατάστ. διατήρησης¹ :	E
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Ν Αλβανίας και της Δ Ελλάδας (Ποταμοί Καλαμάς, Λούρος, Αχέρωντας, Αλφειός και Πηνειός Πελοποννήσου, όρος Οίτη, Κέρκυρα, Λευκάδα).
Ενδιαίτημα:	Πηγαία καθαρά νερά με αρκετό βάθος και πλούσια υδροχαρή βλάστηση
Απειλές:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, υδροδότηση (52) Εκχερσώσεις (26) Καταστροφή βιοτόπων του από τεχνικά έργα ή υδροληψίες. Ανταγωνισμός με το εξωτικό είδος <i>Gambusia affinis</i> (κουνουπόψαρο) (39) Καταστροφή βιοτόπων, ανταγωνισμός με το είδος <i>Gambusia affinis</i>. (56)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων. Δράσεις για τον περιορισμό του ευτροφισμού. Απαγόρευση εμπλουτισμών με <i>G. affinis</i> , όπου υπάρχει το είδος
Βιβλιογραφία:	52, 26, 27, 39, 42, 56, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Zingel streber*

Κοινή ονομασία: Ποταμολούτσος

Κατάστ. διατήρησης¹: ?

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Ποταμός Αξιός

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 52, 83

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ

Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τάξον: *Buprestis splendens*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Κ. Μακεδονία

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Υλοτομία, φωτιές (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 52, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>
Κοινή ονομασία:	Πεταλούδα της Ρόδου
Κατάστ. διατήρησης¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II)
Εξάπλωση:	Σε όλη την ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα
Ενδιαίτημα:	Παρόχθια δάση, μακί, κοιλάδες με ρυάκια, ρεματιές με πλούσια βλάστηση, αμμώδεις παραλίες
Απειλές:	Πυρκαγιές, αποψίλωση, υπερβόσκηση (11) Τουρισμός (52) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μέτρα για περιορισμένη πρόσβαση στις θέσεις διάπαυσης, διατήρηση κλιματικών συνθηκών & καθαρών νερών, προστασία των βιοτόπων του, μελέτη της οικολογίας του είδους.
Βιβλιογραφία:	1, 11, 22, 52, 39, 15, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Cerambyx cerdo*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Κ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Πελοπόννησος

Ενδιαίτημα: Δάση φυλλοβόλων (κυρίως δρυοδάση).

Απειλές: Υλοτομία, φωτιές (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 1, 48, 52, 74, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Eriogaster catax*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: DD (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Δ. Ελλάδα

Ενδιαίτημα: Λιβάδια σε ασβεστόλιθο

Απειλές: Χρήση αγροχημικών (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 1, 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Euphydryas aurinia*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE

Εξάπλωση: Μακεδονία, Θράκη

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Καταστροφή βιοτόπων, υπερβόσκηση (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 13, 52, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Lindenia tetraphylla*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης ¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE

Εξάπλωση:

Ενδιαίτημα: Στάσιμα νερά

Απειλές: Ρύπανση ποταμών & λιμνών, ανθρώπινες δραστηριότητες (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Lucanus cervus*

Κοινή ονομασία: Ελαφοκάνθαρος

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης

Εξάπλωση: Α. Μακεδονία & Θράκη, Κ. & Δ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος

Ενδιαίτημα: Ωριμα δάση δρυός, γέρικα δέντρα ή κορμοί που αποσυντίθενται. Κινείται σε ξέφωτα που βρίσκονται ανάμεσα σε συστάδες.

Απειλές: Υλοτομία, φωτιές (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 23, 25, 1, 52, 74, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Lycaena dispar*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: LR (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Μακεδονία, Θράκη, Δυτική & Στερεά Ελλάδα, Ηπειρος.

Ενδιαίτημα: Λιβάδια, ανοιχτές περιοχές με βούρλα ή καλάμια, παρόχθια βλάστηση. Σε ελώδεις περιοχές γύρω από υδάτινους όγκους όπου υπάρχει κάλυψη από *Rumex hydrolapathum*.

Απειλές: Αποξήρανση υγροτόπων, δεντροφυτεύσεις, αστικοποίηση κ.α. (52)

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:

Βιβλιογραφία: 48, 50, 52, 74, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Morimus funereus*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Κ & Δ Μακεδονία, Θεσσαλία

Ενδιαίτημα: Φυλλοβόλα δάση. Νεκρά ή σχεδόν νεκρά ξύλα διαφόρων ειδών δέντρων (Populus, Fagus, Quercus, Castanea κ.α.)

Απειλές: Υλοτομία, φωτιές (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 48, 1, 52, 74, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Ophiogomphus cecilia*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Α & Κ. Μακεδονία, Θράκη.

Ενδιαίτημα: Τρεχούμενα νερά

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 83, 52

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζών της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Osmoderma eremita*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Θεσσαλία

Ενδιαίτημα: Δάση φυλλοβόλων, μακί

Απειλές: Καταστροφή βιοτόπων, εντατική υλοτομία. (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 83, 52

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Rosalia alpina*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Κ. Μακεδονία, Θεσσαλία.

Ενδιαίτημα: Δάση φυλλοβόλων

Απειλές: Υλοτομία, φωτιές (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 83, 52

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Unio crassus*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: LR (IUCN), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), IUCN, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Κ. & Δ. Μακεδονία, Δ. Ελλάδα (Β. και Κ. Πίνδος, οροσειρά Ροδόπης)

Ενδιαίτημα: Ποταμοί και ρυάκια με τρεχούμενα νερά και αδρό,αμμώδες ή λασπώδες υπόστρωμα

Απειλές: Ρύπανση, ανθρώπινες δραστηριότητες (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 83, 52

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ

Παράρτημα IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τάξον: *Apatura metis*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: E (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση:

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 74, 52, 83

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Centrostephanus longispinus*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Σύμβαση της Βαρκελώνης

Εξάπλωση: Ελληνικές θάλασσες

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Hyles hippophaes*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: DD (IUCN), V (Invertebrates in need of special protection in Europe & (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Α. Μακεδονία & Θράκη

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 6, 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον:	<i>Lithophaga lithophaga</i>
Κοινή ονομασία:	Λιθοφάγος
Κατάστ. διατήρησης ¹:	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Ν. Αιγαίο, Ιόνια Νησιά, θαλάσσια περιοχή Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου
Ενδιαίτημα:	Βράχοι που έρχονται σε επαφή με αιωρούμενες οργανικές ύλες.
Απειλές:	Η αλόγιστη αλιεία μειώνει δραστικά τους πληθυσμούς, που λόγω του μικρού ρυθμού αύξησης δεν ανακάμπτουν γρήγορα. Η ανάπτυξη των ακτών (κατασκευή λιμένων, δρόμοι κ.ά.) καταστρέφει τα ενδιαίτηματα και η χημική ρύπανση σκοτώνει προνύμφες και αυγά (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	39, 52, 83

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Papilio alexanor*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Ηπειρος, Ιόνια Νησιά, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος, Αττική, Β. Αιγαίο

Ενδιαίτημα:

Απειλές: Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 13, 83, 52, 15, 1

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Parnassius apollo*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: VU (IUCN), II/A (CITES), R (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Δ. Μακεδονία & Θράκη Ηπειρος, Ιόνια Νησιά, Θεσσαλία, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:

Βιβλιογραφία: 83, 4, 25, 52

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρατό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζών της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Parnassius mnemosyne*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Α. Μακεδονία, Ηπειρος, Θεσσαλία, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος.

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 13, 83, 52, 38, 1

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Pinna nobilis*

Κοινή ονομασία: Πίννα

Κατάστ. διατήρησης¹:

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Σύμβαση της Βαρκελώνης

Εξάπλωση: Α. Μακεδονία & Θράκη, Κ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Ιόνια Νησιά, Στερεά Ελλάδα, Ν. Αιγαίο

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 83, 12, 4, 52, 39

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Proserpinus proserpina*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: DD (IUCN), V (Invertebrates in need of special protection in Europe & (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Πελοπόννησος

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 83, 52

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Stylurus flavipes*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹ : E (Invertebrates in need of special protection in Europe), I (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση:

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 83, 6, 52

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Τάξον: *Zerynthia polyxena*

Κοινή ονομασία:

Κατάστ. διατήρησης¹: Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)

Καθεστώς προστασίας: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants

Εξάπλωση: Νησιά Ιονίου, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος, Ν. Αιγαίο

Ενδιαίτημα:

Απειλές:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 83, 52, 43, 46

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζών της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί σε αριθμητική παράθεση της βιβλιογραφίας